

dr. Verebics János:

Az internet-szolgáltatók hírközlési jogi jogállásának újraszabályozásához

I. Az Internet-szolgáltatások a hatályos hírközlési jogi szabályozása

I.1 Az Internet-szolgáltatás, mint hírközlési szolgáltatás

A távközlésről szóló 1992. évi LXXII. törvény 20. § (1) bekezdése és az egyes távközlési szolgáltatások engedélyezéséről szóló 48/1997 (III.14.) Korm. rendelet előírásai szerint az Internet-szolgáltatás közcélú távközlési szolgáltatásnak¹, így engedélykötelesnek minősült. A 48/1997 (III. 17.) Korm. rendelet egyébként a távközlési szolgáltatások körét nem határozta meg: hatálya mindazokra a szolgáltatókra terjedt ki, akik a Tt. 3. §-ának (3) bekezdése alapján a Szolgáltatások Jegyzékében felsorolt valamely közcélú távközlési szolgáltatást nyújtják, vagy erre a Tt. 20. §-ában foglalt szolgáltatási engedélyt kérnek.

Az új hírközlési törvény szerint az Internet-szolgáltatás (a hírközlési szolgáltatásokra vonatkozó főszabály szerint) már nem engedélyhez, csak bejelentéshez kötött. A törvény a hírközlési szolgáltatás fogalmát úgy határozta meg, mint olyan, más részére ellenszolgáltatásért végzett távközlési és postai tevékenységet, amely küldemény, adat, jel, kép, hang, továbbá bármilyen információ továbbítása a hírközlési infrastruktúra használatával². *Távközlési szolgáltatás* az ellenszolgáltatásért végzett hálózati, illetőleg előfizetői szolgáltatás, amely részben vagy egészben jeleknek távközlő hálózaton történő átviteléből és irányításából áll³. E fogalmi körbe tartozik az Internet-szolgáltatás is, aminek fogalmát azonban a törvény önállóan nem definiálta. *Az internetszolgáltatás távbeszélő hálózaton keresztül történő elérésének áráról, valamint az internetszolgáltatás távközlő hálózaton keresztül történő nyújtása esetén a távközlő szolgáltatás díjának azon hányadáról, melyet a távközlési szolgáltató átad az internetszolgáltatónak* szóló 30/2001. (XII. 23.) MeHVM rendelet 2. § (1) bekezdése szerint - de csak a rendelet alkalmazásában - Internet szolgáltatónak az Internet hozzáférési szolgáltatás távközlő hálózaton keresztül - előfizetői szolgáltatásként - történő nyújtását végző távközlési szolgáltató minősül.

Meghatározta viszont a Hkt. *az Internet szolgáltatás elérése távbeszélő hálózaton keresztül* fogalmát: azt a szolgáltatást érti ez alatt, amellyel a felhasználó a távbeszélő hálózat végpontján csatlakoztatott végberendezésével a távbeszélő hálózaton át csatlakozhat az Internethez abból a célból, hogy az Internet szolgáltatótól adatátviteli szolgáltatást vegyen igénybe⁴.

E meghatározásnak elsődlegesen a hírközlési szolgáltatók az általuk az előfizetőknek, illetve felhasználóknak nyújtott előfizetői árai vonatkozásában volt jelentősége: egyetemes távbeszélő szolgáltatás előfizetői díja *az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény* 9. §-ának (1) bekezdése szerinti hatósági árnak minősül, melynek kiszámítására vonatkozó előírások meghatározásával kell - egyebek mellett - megállapítani az Internet szolgáltatás távbeszélő hálózaton keresztül történő elérésének árát és - Internet szolgáltatás

¹ Díj ellenében - előfizetők vagy igénybevevők részére - végzett jelátvitelt vagy hozzáférést biztosító távközlési tevékenység, amelyet a szolgáltató koncessziós szerződés, a Tt. 3. §-ának /1/ bekezdése, vagy hatósági engedély alapján, a Tt. 3. §-ának (2) bekezdése szerint jogosult nyújtani, ide nem értve azt a távközlési tevékenységet, amelyet a szolgáltató - bejelentés alapján - meghatározott minőségi és szolgáltatási feltételek mellett jellemzően azonos igénybevevői csoport számára nyújt, Tt. Melléklet, 10. pont.

² Hkt. 110. § 20. pont.

³ Hkt. 110. § 76. pont.

⁴ Hkt. 110. § 35. pont.

távközlő hálózaton keresztül történő nyújtása esetén - a távközlő szolgáltatás díjának azt a hányadát is, melyet a távközlési szolgáltató átad az Internet szolgáltatónak⁵.

Az egyes távközlő hálózati szerződésekről és azok megkötéséről szóló 251/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet Melléklete a hálózati szolgáltatások fogalom-rendszerében határozza meg az *Internet közvetett hozzáférési forgalmi szolgáltatást* (az előfizetői internethívás-továbbítást biztosítja az internetszolgáltató hálózati hozzáférési pontjára a szolgáltatóválasztó előtétellel kiválasztott - közreműködő szolgáltató földrajzi számáról az internethozzáférés-szolgáltatás elérése céljából; lehet alapszegmens vagy egyszeres szegmens közvetett hozzáférés, amelyben a hálózati hozzáférési pont és a hívó előfizető hálózati végpontja ugyanazon a földrajzi számozási területen van, illetőleg ugyanazon a regionális irányítási területen van⁶) és az *Internet-számfordítás hozzáférési forgalmi szolgáltatást* (az előfizetői internethívás továbbítása az internetszolgáltató hálózati hozzáférési pontjára a távközlési szolgáltató nem földrajzi számáról; lehet alapszegmens vagy egyszeres szegmens számfordítás, amelyben a hálózati hozzáférési pont és a hívó előfizető hálózati végpontja ugyanazon a földrajzi számozási területen van, illetőleg ugyanazon a regionális irányítási területen van⁷).

Ezen túlmenően sajátos, az Internetre vonatkozó hírközlési jogi szabályok csak az Hkt. 27. § (3) bek. d. és e. pontok összefüggésében, az árképzés és díjmegosztás, valamint a Hkt. 42. §-a és 105. § (4) bekezdése összefüggésében a költségszámítások vonatkozásában kerültek kimunkálására. Egyebekben a hírközlési, távközlési szolgáltatásokra „általánosan” vonatkozó előírásai irányadók.

Bizonyos fogalmakat más jogszabályok is értelmeznek, de nyilvánvalóan csak alkalmazási körükben: hírközlési jogi forrásoknak így nem tekinthetők. A Szolgáltatások Jegyzékéről szóló, hatályos 9004/2002. (SK 7.) KSH közlemény az adat-, jeltovábbítási távközlési szolgáltatások (SZJ 64.20.1) körében az osztott üzleti hálózati szolgáltatást (a kiválasztott (két pont, vagy egy és több pont közötti) állomások (végberendezések) közötti távbeszélő-kapcsolat létrehozását nyilvános (osztott) hálózaton keresztül biztosító hálózati szolgáltatás; elsősorban távolsági hangátvitel létrehozására szolgál, de bizonyos változatai alkalmasak fax- vagy adatátvitelre is, SZJ 64.20.14), adathálózati szolgáltatást (az adatátvitelt biztosító hálózati szolgáltatás azonos vagy eltérő protokollt alkalmazó állomások /végberendezések/ között; a szolgáltatás közcélú hálózaton vagy dedikált vonalon - beleértve a fogyasztói felhasználóknak dedikált hálózatokat keresztül - nyújtható, 64.20.16), az összekapcsolási szolgáltatást (egy távközlési szolgáltató által egy másiknak nyújtott szolgáltatás, amikor az egyik szolgáltató területén kezdeményezett közlésnek át kell haladnia egy másik szolgáltató hálózatán ahhoz, hogy a rendeltetési helyére eljusson, SZJ 64.20.23), e körben, de konkrétan az Internet összefüggésében két szolgáltatási formát határoz meg: ezek a mobiltelefon-szolgáltatás (a rádiótelefon-szolgáltatások, amelyek hordozható készülék segítségével biztosítanak kétirányú beszéd- és adatátvitelt, valamint internet-hozzáférést a nyilvános vezetékes hálózattal vagy más mobiltelefonnal, SZJ 64.20.13) és az Internet hozzáférés-, ellátás szolgáltatása (az internet hozzáféréshez szükséges feltételek biztosítása, SZJ 64.20.18.0).

A közbeszerzések körében *az országosan kiemelt termékekre vonatkozó állami normatívákról szóló 1054/2000. (VI. 30.) Korm. határozat* az Internet-szolgáltatás körében ugyancsak számos, az Internettel összefüggő fogalmat definiál: - értelemszerűen, hisz a teljes lehetséges szolgáltatási kört le kívánja fedni - nem válnak viszont külön az adatátviteli-összekapcsolódási- hozzáférési és a tartalomszolgáltatással összefüggő elemek. Az Internetes

⁵ Hkt. 27. § (2), (3) bek., d.-e. pontok.

⁶ *Az egyes távközlő hálózati szerződésekről és azok megkötéséről szóló 251/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet* Melléklete, 2.4 pont.

⁷ *Az egyes távközlő hálózati szerződésekről és azok megkötéséről szóló 251/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet* Melléklete, 2.5 pont.

szolgáltatási vonatkozásában a Versenytanács egyes határozataiban is értelmezett, sőt ki is alakított fogalmakat (üzleti Internet-szolgáltatások piaca, közvetített Internet-szolgáltatások, egyéb Internethez kapcsolódó szolgáltatások), e fogalom-használat azonban - értelemszerűen - versenyjogi, piacközpontú megközelítést követ.

I.2 Hálózati hozzáférési szerződés

A hálózati hozzáférési szerződés körében a Hkt. 38. §-a előírja, hogy a jelentős piaci erővel rendelkező távközlési szolgáltatót - ha korlátos erőforrás ezt nem teszi lehetetlenné - szerződéskötési kötelezettség terheli hálózati hozzáférés tekintetében tett, gazdaságilag és műszakilag indokolt ajánlat esetén azzal, hogy a hozzáférést bármely igénylő vállalkozás részére - beleértve a saját érdekkörébe tartozó vállalkozásokat is - igénylők szerinti hátrányos megkülönböztetéstől mentes műszaki, jogi és gazdasági feltételekkel köteles biztosítani. A szerződésnek a Hkt. 37. § (3) bekezdésében foglaltakon túl rendelkeznie kell a hozzáférés biztosítása miatt felmerült és indokolt költségek viseléséről is.

Az egyes távközlő hálózati szerződésekről és azok megkötéséről szóló 251/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet 9. § (7) bekezdés alapján a távközlési szolgáltatás nyújtására alkalmas hálózattal rendelkező, hozzáférési szerződés kötésére kötelezett távközlési szolgáltató - igény esetén - köteles szerződést kötni internet közvetett hozzáférés forgalmi szolgáltatás és internet számfordítás hozzáférési szolgáltatás, mint hálózati hozzáférési szolgáltatások nyújtására.

Az Internet-szolgáltató és a távbeszélő szolgáltató közötti jogi kapcsolat természetével és tartalmával az Internet-szolgáltató és a távbeszélő szolgáltató közötti díjmegosztással összefüggő elvi jelentőségű ügyben a Hírközlési Döntőbizottság 1/2002 (III.7.) elvi döntése foglalkozott behatóan. Az elvi döntés abból indul ki, hogy a Hkt. 27. § (3) bekezdésének e.) pontjában, valamint a miniszeri rendelet 2. §-ban szabályozott Internet-szolgáltatás távközlő hálózaton keresztül történő nyújtása olyan sajátos szolgáltatás, mely két szolgáltatási elemből épül fel: egyrészt egy távbeszélő, másrészt egy adatátviteli szolgáltatási elemből. A szolgáltatás távbeszélő eleme azonos a Hkt. 110. § 35. pontjában definiált „Internet szolgáltatás elérése távbeszélő hálózaton keresztül” szolgáltatással: e szolgáltatás révén a felhasználó a távbeszélő hálózat végpontján csatlakoztatott végberendezésével a távbeszélő hálózaton át csatlakozhat az Internethez, abból a célból, hogy az Internet szolgáltatótól adatátviteli szolgáltatást vegyen igénybe. E két szolgáltatási elem kifejezetten elkülönül, miután az Internet-szolgáltatás a távbeszélő hálózaton keresztül történő nyújtásának az Internet szolgáltató által végzett adatátviteli szolgáltatási eleme nem távbeszélő szolgáltatás, míg „az Internet szolgáltatás elérése távbeszélő hálózaton keresztül” szolgáltatási elem a távbeszélő szolgáltató által nyújtott szolgáltatás.

A Hkt. 38. §-ának megfelelően - összhangban a Korm. rendelet 1. § (5), valamint 9. § (7) bekezdésével - a szolgáltatás nyújtására alkalmas hálózattal rendelkező távbeszélő szolgáltató igény esetén köteles szerződést kötni azzal *Az internetszolgáltatás távbeszélő hálózaton keresztül történő elérésének áráról, valamint az internetszolgáltatás távközlő hálózaton keresztül történő nyújtása esetén a távközlő szolgáltatás díjának azon hányadáról, melyet a távközlési szolgáltató átad az internetszolgáltatónak szóló 30/2001. (XII. 23.) MeHVM rendelet 2. §-a szerint távközlési szolgáltatónak minősülő Internet-szolgáltatóval, akinek a szolgáltatását távbeszélő hálózaton keresztül érik el. Az Internet-szolgáltatás távbeszélő hálózaton keresztül történő nyújtása érdekében tehát a távbeszélő szolgáltatónak és az Internet-szolgáltatónak egymással hálózati hozzáférési szerződést kell kötniük.*

Ha a szolgáltatást *a távközlési előfizetési szerződésekről szóló 249/2001 (XII. 18.) Korm. rendelet* hatálybalépését megelőzően kötött előfizetői szerződés keretében nyújtották, az előfizetői szerződés a rendelet 36. § (5) bekezdése szerint - annak módosításáig - mindaddig hatályban maradt, ameddig az előfizetői szerződés helyébe lépő hálózati szerződés

hatályba nem lép. A hatályban lévő előfizetői szerződés megfelelő módosítását a rendelet 36. § (4) bekezdésében meghatározott időtartamon belüli⁸ ésszerű határidőben az Internet szolgáltatónak kellett kezdeményeznie. A Korm. rendelet 16. § (6) bekezdés c.) pontja értelmében a szolgáltató az előfizetői szerződés megszegése esetén az előfizetői szerződést tizenöt napos határidővel, a Korm. rendelet 16. § (3)-(5) bekezdésben meghatározott feltételek szerint felmondhatta, ha az előfizető az előfizetői szolgáltatást az 5. § (2) bekezdése szerinti, a jogkövetkezményekre figyelmeztető értesítését követően is a szolgáltató hozzájárulása nélkül harmadik személy részére továbbértékesítette, vagy azt továbbra is a hálózati szerződésekről szóló kormányrendelet szerinti hálózati szolgáltatás céljára használta. A Korm. rendelet 36. § (5) bekezdése e rendelkezéssel összefüggésben támasztott kivételt: ha szolgáltatók e rendelet hatálybalépése előtt olyan szolgáltatásra kötöttek előfizetői szerződést, mely a Hkt. alapján hálózati szolgáltatásnak minősül, a Korm. rendelet 13. § (6) bekezdés c) pontját azzal az eltéréssel kellett alkalmazni, hogy a kötelezett szolgáltató az előfizetői szerződést arra az időpontra jogosult felmondani, amikor az előfizetői szerződés helyébe lépő hálózati szerződés hatályba lépett. E rendelkezések azonban érdemben nem kerültek alkalmazásra.

A távközlési előfizetői szerződésekről szóló 249/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet, valamint az egyes távközlő hálózati szerződésekről és azok megkötéséről szóló 251/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet módosításáról szóló 42/2003. (III. 27.) Korm. rendelet 2003. április 4.-el hatályba lépett, módosított 36. § (5) bekezdése szerint ha a szolgáltatók e rendelet hatálybalépése előtt olyan szolgáltatásra kötöttek előfizetői szerződést, amely a Hkt. alapján hálózati hozzáférési szolgáltatásnak minősül, a rendelet 13. §-ának (2) bekezdése és 13. §-a (6) bekezdésének c) pontja nem alkalmazható. A szerződő felek az így meghatározott szerződést az egyes távközlő hálózati szerződésekről és azok megkötéséről szóló 251/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet 2. §-a (1) bekezdésének 8. pontja szerinti jogosult szolgáltató (a rendelet 1. § (5)-(6) bekezdése alapján hálózati szerződés megkötésére jogosult szolgáltató, aki hálózati szerződés kötésére ajánlatot tesz, vagy aki referencia ajánlat alapján kezdeményezi összekapcsolási szerződés kötését) erre irányuló, 2003. április 30-ig benyújtásra kerülő ajánlata esetén módosítaniuk kell, vagy hálózati hozzáférési szerződést kell kötniük.

A módosítás ezzel összefüggésben a 251/2001 Korm. rendelet 25. §-át is érintette: az új, (9) bekezdés szerint ha a szolgáltatók a rendelet hatálybalépése előtt olyan szolgáltatásra kötöttek előfizetői szerződést, amely a Hkt. alapján hálózati hozzáférési szolgáltatásnak minősül - a jogosult szolgáltató erre vonatkozó, a Hkt. 38. §-a szerinti, az előfizetői szerződés műszaki, díjazási és egyéb kereskedelmi feltételeinek alapvetően megfelelő, 2003. április 30-ig benyújtásra kerülő ajánlata esetén - a szolgáltatók kötelesek az előfizetői szerződést módosítani, vagy az előfizetői szerződés helyébe lépő hálózati hozzáférési szerződést kötni. A módosított előfizetői szerződésnek meg kell felelnie a hálózati hozzáférési szerződésre vonatkozó jogszabályi előírásoknak.

A 249/2001 Korm. rendelet újonnan beiktatott, 2003. április 4.-től hatályos (7) bekezdése szerint az (5) bekezdés szerinti előfizetői szerződés megszűnik

a) az érintett szolgáltatók között az R. 25. §-ának (9) bekezdésében foglaltak szerint létrejövő hálózati hozzáférési szolgáltatási szerződés hatálybalépésével egyidejűleg;

b) ha a jogosult szolgáltató 2003. április 30. napjáig nem teszi meg az R. 25. §-ának (9) bekezdése szerinti ajánlatát, e határidő lejártát követő 60. napon;

c) ha a jogosult szolgáltató az R. 2. §-a (1) bekezdésének 9. pontja szerinti kötelezett szolgáltató szerződéskötés kötelezésére irányuló kérelmét a Hírközlési Döntőbizottság elutasítja, a határozat jogerőre emelkedésétől számított 60. napon.

Az ugyancsak újonnan beiktatott (8) bekezdés szerint a kötelezett szolgáltató az (5) bekezdésben meghatározott előfizetői szerződést a (7) bekezdés a)-c) pontja szerinti

⁸ A korábbi főszabály szerint a rendelet hatályba lépésétől számított 90 nap.

megszűnéséig, illetőleg az R. 25. §-a (9) bekezdésében foglalt módosítás vagy hálózati hozzáférési szerződés hatálybalépéséig kizárólag a rendelet 13. §-a (6) bekezdésének a), b) pontja, illetve 13. §-ának (7) bekezdése alapján jogosult felmondani.

A hálózati hozzáférési szerződés alapján az Internet-szolgáltató hálózata egy, vagy több hálózati hozzáférési ponttal csatlakozik a távbeszélő szolgáltató hálózatához, abból a célból, hogy az Internet szolgáltató hálózatán nyújtott szolgáltatások igénybe vehetővé váljanak az előfizetők (felhasználók) részére. Ennek érdekében a 10/2001 (III.27.) MeHVM rendelet 1. sz. Melléklet 2.1.4 pontja alapján a távbeszélő szolgáltató kötelezettsége saját hálózatában biztosítani az Internet-szolgáltatás elérését az SHS 51-es szolgáltatás- és hálózatkijelölő szám csatlakozásának biztosítása⁹. A *hozzáférési szerződés* alapján tehát a szolgáltatók a hálózatok csatlakoztatásában állapodnak meg, vagyis a hálózati szerződés tárgya a két hálózat csatlakoztatásának biztosítása.

A szerződéskötési kötelezettség a felek szerződési szabadságát korlátozza: a törvényben meghatározott kötelező tartalmi elemeken túl azonban egyező akarattal (és nem sértve más jogszabály kötelező előírásait) más szerződési kérdésekben is megállapodhatnak: az 1/2002 sz. elvi döntés erre példának azt hozza fel, mikor az Internet-szolgáltató értékesíti az előfizetők részére azt a távbeszélő szolgáltatást, mely az előfizetői hívásokat a hálózati hozzáférési pontra továbbítja. Ilyen megállapodás esetén a távbeszélő szolgáltatás díjának számlázása az azt értékesítő Internet szolgáltató kötelezettsége.

I.3 Díjmegosztás

A Hkt. 27. § (3) bekezdés d) és e) pontja, valamint az árak megállapításáról szóló - többször módosított - 1990. évi LXXXVII. törvény (Ámt.) 7. § (2) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján született *Az internetszolgáltatás távbeszélő hálózaton keresztül történő elérésének áráról, valamint az internetszolgáltatás távközlő hálózaton keresztül történő nyújtása esetén a távközlő szolgáltatás díjának azon hányadáról, melyet a távközlési szolgáltató átad az internetszolgáltatónak* szóló 30/2001. (XII. 23.) MeHVM rendelet a díjmegosztásról úgy rendelkezik, hogy az Internet szolgáltatás távbeszélő hálózaton keresztül történő eléréseért az előfizetőnek felszámított percdíjból az Internet szolgáltatót illeti meg, mely a nappali időszakban felszámított díj 30%-a, a kedvezményes időszakban felszámított díj 10%-a¹⁰. Amennyiben a távbeszélő szolgáltató az előfizetőnek az Internet szolgáltatás távbeszélő hálózaton keresztül történő eléréseért átalánydíjat számít fel, akkor az Internet szolgáltatás távbeszélő hálózaton keresztül történő eléréseért az előfizetőnek felszámított díj 13%-a az Internet szolgáltatót illeti meg¹¹.

Az Internet-szolgáltató és a távbeszélő szolgáltató közötti díjmegosztással összefüggő elvi jelentőségű ügyben a Hírközlési Döntőbizottság 1/2002 (III.7.) elvi döntése egyrészt az *átadás* fogalmi, tartalmi tisztázására törekedett, másrészt a szolgáltatók közötti - a Hkt. 36. §-ban rögzített általános kötelezettségből adódó - jóhiszemű, esélyegyenlőséget biztosító együttműködés konkrét követelményrendszerét egyértelműsítette. A döntés azokra a távbeszélő szolgáltatókra vonatkozott, akiknek hálózatán keresztül, az általuk nyújtott

⁹ A Hírközlési Döntőbizottság az SHS 51-es szolgáltatás- és hálózatkijelölő szám használatával kapcsolatban hozott 2/2002 (IX. 30.) elvi döntése az Internet szolgáltatás az előfizetők részére történő folyamatos biztosítása érdekében mondta ki, hogy a távközlési szolgáltató - miután az Internet hozzáférési szolgáltatás kizárólag az SHS 51-es szolgáltatás- és hálózatkijelölő számmal nyújtható - mindaddig köteles saját hálózatából az Internet szolgáltató elérését e szám felhasználásával biztosítani, míg közte és az Internet szolgáltató között Internet hozzáférési szolgáltatás nyújtására vonatkozó - akár előfizetői, akár hálózati szerződéses formában - szerződés hatályban van.

¹⁰ Lsd. 30/2001. (XII. 23.) MeHVM rend. 4. § (2) bek., a 2003. II. 15.-től hatályos szöveget a 3/2003. (II. 7.) IHM rendelet iktatta be.

¹¹ 30/2001. (XII. 23.) MeHVM rend. 5. §.

távbeszélő szolgáltatás igénybe vételével lehet elérni az Internet-szolgáltatást, és azokra az Internet-szolgáltatókra, akiknek a szolgáltatását az előfizetők a távbeszélő hálózat igénybe vétele útján érik el.

A Hkt., a miniszteri rendelet címe és 5. §-a kifejezetten és egyértelműen úgy rendelkezik, hogy az Internet-szolgáltatás távbeszélő hálózaton keresztül történő eléréséért fizetendő távbeszélő szolgáltatási díj átadásának, és ezért - utalva az átadás fogalmának nyelvtani, logikai és rendszertani értelmezésére - beszédésének, számlázásának kötelezettsége a távbeszélő szolgáltatót terheli. *Az egyes távközlő hálózati szerződésekről és azok megkötéséről szóló 251/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet* 13. § (6) bekezdése a távközlési szolgáltató részére meghatározott adatszolgáltatási kötelezettséget ír elő az Internet-szolgáltató felé, amelynek alapján az Internet szolgáltató közvetlenül számlát állíthat ki.

Itt említendő meg, hogy egy, *a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény* 3. § (4) 1. pont összefüggésben született iránymutatás szerint a távközlési szolgáltató által az internetszolgáltató részére a törvényi előírásokon alapuló díjmegosztás részeként fizetett összeget a számvitel szempontjából a távközlési szolgáltató könyvelésében igénybe vett szolgáltatás költségének és ennek megfelelően az internetszolgáltatónál értékesítés árbevételének lehet tekinteni. Ezt támasztja alá az is, hogy a távközlési szolgáltatási díj meghatározott részének jogszabály alapján történő átadása az internetszolgáltató részére - áttételesen - a Szolgáltatások jegyzékében is szereplő szolgáltatás.

Ebben az esetben azonban nem beszélhetünk közvetített szolgáltatásról, hiszen a távközlési szolgáltató nem közvetít előfizetőinek olyan szolgáltatást, amelyet változatlan formában az internetszolgáltató vállalkozásról vesz igénybe. Az adott esetben a távközlési szolgáltató a telefonvonal használatát nyújtja az előfizetőinek és ezért a szolgáltatásért szedi be az ellenértéket. Az internetszolgáltató az internet-hozzáférés lehetőségét - mint szolgáltatást - közvetlenül a saját előfizetőinek nyújtja, akiktől az ellenértéket a szolgáltatást kiszámlázva be is szedi. A távközlési vállalatot a 30/2001. (XII. 23.) MeHVM rendelet kötelezi arra, hogy a saját hálózatában nyújtott távközlési szolgáltatások közül az internetelérést biztosító szolgáltatásaiért beszédett díj meghatározott hányadát átadja az internetszolgáltatónak.

Ez az átadás szolgáltatásnak tekintendő, de semmiképpen sem tekinthető közvetített szolgáltatásnak. Az internetszolgáltatónak az átvett díjhányaddal kapcsolatban a számviteli előírásokból fakadóan nem keletkezik - más szolgáltatásnyújtás bevételének elszámolásától eltérő - további nyilvántartási kötelezettsége. Az így befolyt összeget az általános szabályoknak megfelelően szolgáltatásnyújtás bevételeként kell elszámolni (77/2002. Számviteli kérdés).

I.4 Költségszámítás

A hálózati szolgáltatások költségszámítására vonatkozó részletes szabályokról szóló 1/2002. (I. 11.) MeHVM rendelet hatálya kiterjed a távbeszélő, a béreltvonali, illetve az összekapcsolási piacon jelentős piaci erővel rendelkező távközlési szolgáltatókra terjed ki, s e körre nézve határoz meg a költségszámítással összefüggő alapvető fogalmakat (*ellenérték, felár /mark-up/, homogén költségkategóriák, hosszú távú, előreemutató különbözeti költségek költségszámítási módszere, költségmennyiség függvények, költségszámítási modell, költségmeghatározó tényező, tőkeköltség, helyi hozzáférési hiány*). Költségszámítási modellt kialakítani és a Hírközlési Döntőbizottsághoz jóváhagyás céljából benyújtani a távbeszélő szolgáltatási piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató a Hkt. 40. § (1) és 41. § (2) bekezdései szerinti referenciaajánlat-tervezetben a nyújtott szolgáltatás ellenértékének kialakításakor, a béreltvonali szolgáltatási piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató a Hkt. 40. § (1) bekezdése szerinti referenciaajánlat-tervezetben a nyújtott szolgáltatás

ellenértékének kialakításakor, az összekapcsolási piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató a távbeszélő szolgáltatótól a távközlő hálózatok összekapcsolására vonatkozó szerződések alapján kért ellenérték kialakításakor köteles¹².

A 2003. január 1.-től kizárólagosan alkalmazható hosszú távú előremutató különbözeti költségek költségszámítási módszere alkalmazása során az egyes szolgáltatások ellenértékét úgy kell meghatározni, hogy a költségszámítási módszert alkalmazó költségszámítási modell alapján a szolgáltató meghatározza a szolgáltatás egy egységére jutó költségeket és ráfordításokat, és ehhez hozzáadja a szolgáltatás igénybevételének időpontjában hatályos előírások szerint kiszámított tőkeköltséget és a felárat. A hosszú távú előremutató különbözeti költségek költségszámítási módszerében alkalmazandó tőkeköltségszorzó értéke 19 százalék. Az így meghatározott tőkeköltséget és tőkeköltségszorzót a miniszter által kiadott, a hosszú távú előremutató különbözeti költségek költségszámítási módszerére vonatkozó irányelvben foglalt rendelkezéseknek megfelelően kell alkalmazni. A miniszter ebben az irányelvben teszi közzé a felár alkalmazható tartományát és alkalmazásának módszertanát. A Hírközlési Döntőbizottság jogosult a szolgáltató által alkalmazott költségszámítási modell és az annak alapján működő szoftver kalkulációs módszereit a 4. § szerinti irányelvekben foglaltakkal összevetni. A szolgáltató kizárólag e módszertan szerint meghatározott, a megadott határon belüli felár értéket érvényesíthet a modell számítása során. A Hkt. 40. § (1) és 41. § (2) bekezdések szerinti referenciaajánlat-tervezet benyújtásakor a szolgáltató köteles az általa érvényesíteni kívánt mértéket megindokolni¹³.

Helyi hozzáférési hiányt a 1/2002. (I. 11.) MeHVM rendelet a 3/2003 (II. 17.) IHM rendelettel megállapított új szövegű, 2003. II. 15-től hatályos 6. § (4) bekezdése szerint az alábbi összekapcsolási forgalmi szolgáltatások tekintetében lehet felszámítani:

- a) közvetett hozzáférés forgalmi szolgáltatás,
- b) közvetett hozzáférés és tranzitforgalmi szolgáltatás,
- c) végződtetés forgalmi szolgáltatás,
- d) végződtetés és tranzitforgalmi szolgáltatás.

A helyi hozzáférési hiány egy szolgáltatási egységre jutó mértéke az ugyanezen módosítással megállapított új szöveg szerint:

a) a Hkt. 110. §-ának 26. pontja szerinti helyi koncessziós társaság, illetve jogutódja által nyújtott, a rendelet szerint meghatározott összekapcsolási forgalmi szolgáltatások alapján percenként 2 forint;

b) a Hkt. 110. §-ának 52. pontja szerinti országos koncessziós társaság esetében az általa nyújtott, a rendelet szerint meghatározott összekapcsolási forgalmi szolgáltatások alapján percenként 1 forint.

Az ugyancsak új szövegű 6. § (7) bekezdés értelmében a hosszú távú előremutató különbözeti költségek költségszámítási módszerének alkalmazása esetén a 3. §-ban foglalt kötelezettségek teljesítése során a kialakított költségszámítási modell értelmezéséhez szükséges adatnak minősül különösen az eszközök ártértékelésének módszere és annak indokai, valamint a költségszámítási modellhez tartozó költségmennyiség függvények is. A 1/2002. (I. 11.) MeHVM rendelet 4. §-ban jelzett irányelv egyelőre még nem került kiadásra.

A távközlési szolgáltatóknak a 2002. január 1. és 2002. december 31. közötti időszakban lehetőségük volt arra, hogy a megjelölt szolgáltatásokra vonatkozó költségszámítási modell(ek) kialakítása során a teljesen felosztott költségek szerinti költségszámítási módszert alkalmazzák. A Miniszterelnöki Hivatal Vezető Miniszter *A teljesen felosztott költségek szerinti költségszámítási módszer alkalmazásáról szóló 1/2002. (I. 11.) MeHVM irányelve* 14.1 pontja értelmében a távközlési szolgáltató köteles volt külön szolgáltatási ellenértéket meghatározni az összekapcsolási szolgáltatásokra arra az esetre

¹² 1/2002. (I. 11.) MeHVM r. 3. § (1) bek.

¹³ 1/2002. (I. 11.) MeHVM r. 3. § (2), 4. §, 6. § (1)-(3).

nézve, ha az összekapcsolási szolgáltatást az igénybevevő (közreműködő szolgáltató) arra használja, hogy az előfizetőnek szolgáltatóválasztás során - a közreműködő szolgáltatótól Internet közvetett hozzáférés forgalmi szolgáltatást igénybe vevő távközlési szolgáltató útján - Internet szolgáltatás távközlő hálózaton történő igénybevételét biztosítsa (az Internet szolgáltatás távközlő hálózaton történő nyújtása során történő felhasználásra nyújtott összekapcsolási szolgáltatás).

I.5 Érintett piacok

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) 23. § (1) b) pontja alapján összefonódásnak minősülő vállalati irányításszerzés esetében az engedélykérési kötelezettség küszöbértékeket a Tpv. 24. § (1) bekezdése határozza meg. Amennyiben a részesedésszerzés e küszöbértéket túllépi, úgy a Versenytanácsnak az engedélyezési eljárásban az érintett termékpiac meghatározása során a Tpv. 14. §-ának megfelelően kell eljárnia: az összefonódások vizsgálata során azok a piacok számítanak érintett piacoknak, amelyeken az összefonódásban résztvevő vállalkozások bármelyike piaci tevékenységet folytat. A Versenytanács az elmúlt években több olyan határozatot is hozott, mely az Internettel összefüggő, érintett piacok vonatkozásában iránymutatónak tekintendő.

A Versenytanács a Wallis European Management Services Limited és a PSINet Magyarország Informatikai és Számítástechnikai Kft. összefonódásának tárgyában hozott 143/2002/9. VJ határozata kialakította az üzleti Internet-szolgáltatások piaca, a közvetített Internet-szolgáltatások és az egyéb Internethez kapcsolódó szolgáltatások versenyjogi értelmezését.

*A versenytanács e határozatban az üzleti Internet-szolgáltatások piacát úgy definiálja, mint amely az üzleti felhasználók (vállalkozások, államigazgatási szervezetek, oktatási intézmények, stb.) részére nyújtott Internet-hozzáférési szolgáltatásokat jelenti. Az így meghatározott átfogó termékpiac tovább szegmentálható aszerint, hogy milyen technológia igénybevételével történik a hozzáférés nyújtása. A nagyobb üzleti felhasználók nagy többsége *bérelt vonali szolgáltatást* vesz igénybe, míg a kis és a középvállalkozások körében a *dial-up kapcsolat* a legelterjedtebb. Az előbbi *üzleti fix*, az utóbbi *üzleti dial-up* piaci szegmensként, külön-külön került elemzésre (12. pont).*

*A közvetített Internet-szolgáltatások köre, amely a más Internet-szolgáltatók (ISP-k) részére nyújtott nagykereskedelmi jellegű Internet-szolgáltatásokat takarja. A versenytanács vizsgálatának megállapításai szerint a közvetített Internet-szolgáltatások helyettesítő termékei az egyéb nagykereskedelmi infrastruktúra-alapú távközlési szolgáltatások is. Ezen szolgáltatások skálája a kábelhely-, vagy csőbérlettől, a sötétszál bárbeadáson, a távközlési berendezések, hálózatelemek, kapacitások bérbeadásán át egyéb speciális nagykereskedelmi jellegű távközlési szolgáltatásokig terjed. Ennek alapján a közvetített Internet-szolgáltatásokat is magába foglaló *nagykereskedelmi infrastruktúra-alapú távközlési szolgáltatási piac* egésze tekinthető érintett termékpiacnak (23. pont).*

*Az egyéb Internethez kapcsolódó szolgáltatások átfogó kategóriája többféle, egyenként külön piacot alkotó szolgáltatást foglal magába: domain név regisztráció és karbantartás, POS terminálok üzemeltetése, VoIP szolgáltatás, stb. A *hardver- és szoftver értékesítés* keretében Internetes eszközök eladása, bérbeadása, PC-, szerver-, LAN-eladás, illetve a szoftverek eladása történik (14. pont).*

A Versenytanács a Pantel Távközlési és Kommunikációs Rt. és a Novacom Távközlési Kft. összefonódása tárgyában hozott 133/2002/30. VJ határozatában az üzleti adatkommunikációs szolgáltatásokat, az Internet szolgáltatások két alapvető típusának elkülönülését és a domain név regisztráció piaci tartalmát határozta meg.

A Határozat szerint az üzleti adatkommunikációs szolgáltatásokat olyan vállalkozások veszik igénybe, amelyek jelentős a vállalkozáson belüli kommunikációs igénnyel rendelkeznek. Ezek a szolgáltatások különböző technológiai megoldásokkal biztosíthatók (ADSL vonalak, bérelt vonalak, optikai kábelek, műholdas technológia, IP alapú virtuális hálózatok (12. pont). Az Internet szolgáltatásokon belül lényegesen eltérő árjellemzőkkel rendelkezik az üzleti, illetve a lakossági Internet szolgáltatás. Az üzleti felhasználók ugyanis jellemzően jobb minőségű, nagyobb sáv szélességű, több emelt értékű szolgáltatással kiegészített és így drágább szolgáltatást igényelnek, mint a lakosság (16. pont). A domain név regisztráció keretében a vállalkozások (tipikusan az Internet szolgáltatók) nyilvántartásba vétellel kapcsolatos szolgáltatást, továbbá adatbázis és fenntartási szolgáltatást nyújtanak. A szolgáltatást nyújtó vállalkozások a nemzeti regisztrátorral, az Internet Szolgáltatók Tanácsával (ISZT) állnak kapcsolatban, és a szolgáltatási tevékenységre vonatkozó szabályokat is az ISZT mint önszabályozó testület hozza meg (19. pont).

I.6 Az értelmezés nehézségei; a fogalmi tisztázás és a *sui generis* szabályozás követelménye

Az Internet-szolgáltatás hírközlési jogi fogalmát a fentiek alapján úgy közelíthetjük meg, mint szolgáltató részéről bejelentési kötelezettséghez és nyilvántartásba vételhez kötött, alapvetően a felhasználók részére nyújtott távközlési hozzáférési szolgáltatás, melyhez kiegészítő szolgáltatások kapcsolódhatnak. E kiegészítő szolgáltatások (pl. elektronikus levelezés) vonatkozásában a hírközlési jog nem tartalmaz különös szabályokat: az egyes, az Internettel és internetes szolgáltatásokkal összefüggő fogalmak legtöbbször nézve még egységesnek mondható fogalmi rendszer sem alakult ki. A területre vonatkozó szabályozás csak deduktív módon ismerhető meg és tárható fel: az általános, a minden hírközlési szolgáltatásokra vonatkozó szabályok (együttműködési kötelezettség, bejelentés, nyilvántartásba vétel, hatósági jogkörök stb.) a szolgáltatási csoportra vonatkozó különös szabályok (műszaki megfelelés, hálózati szerződések, előfizetői szerződések, HDB-eljárások stb.) és a specifikus „Internet-szabályok” (díjmegosztás) összességéből áll össze. Az egységes, törvényi alapú fogalom-használat, valamint az Internet-szolgáltatások és kiegészítő szolgáltatások nagykereskedelmi és kiskereskedelmi jellegű határozott megkülönböztetése hiányában alapvető jogok és - jelentős szankciókkal sújtható - kötelezettségek miniszteri rendeleti szinten kerül sor, vagy azokra nézve a HDB értelmezése irányadó.

Nincs olyan, az értelmezést segítő hatósági tájékoztató, mely az Internet-szolgáltatásra vonatkozó hatályos szabályok alapján tudna - a jogszabályok alapján - iránymutatást nyújtani: a Hírközlési Főfelügyelet az Internet szolgáltatással és az Internet hálózat beszédcélú felhasználásával kapcsolatos tudnivalókról szóló, 2001. szeptember 17-én kelt - e körben egyetlen - tájékoztatója még a Hkt. hatályba lépése előtti törvényi, rendeleti szabályozás alapján került kialakításra. Mindez úgy a jogszabályok hatósági alkalmazása, mint az érintett szolgáltatók jogkövetési szándékának érvényesítése szempontjából olyan fokú bizonytalanságot eredményez, mely már nyilvánvalóan ellentétes a jogállamiság alkotmányos elvével, adott esetben pedig a Hkt. 2. § (1) bekezdésében megfogalmazott alapvető követelményekkel, így különösen a hatékony versenypiac kialakulásának elősegítésével és a versenysemlegesség csak indokolt mértékű korlátozásának törvényi szinten megfogalmazott igényével.

A Hkt. 53. § (6) bekezdése értelmében a távközlési szolgáltatók összekapcsolási kiadásokkal, illetőleg célzott díjsomagok alapján nyújtott egyetememes szolgáltatásból származó árbevétellel csökkentett - távközlési szolgáltatásból származó, a finanszírozási szükséglet alapján jogszabályban meghatározott mértékét kötelesek az Alap javára befizetni. Az Internet-szolgáltató „főszabály szerinti” távközlési szolgáltatónak minősítése - azaz annak

tételezése, hogy a 6. § (1) bekezdése alapján nyilvántartásba vétellel a más távközlési szolgáltatókkal való „összemosása” azt eredményezi, hogy az Internet hozzáférési szolgáltató az *Egyetemes Távközlési Támogatási Alap működésére, felügyeletére és felhasználására vonatkozó részletes szabályokról szóló 10/2003. (I. 25.) Korm. rendelet* 5. §-a szerinti és az *Egyetemes Távközlési Támogatási Alapba fizetendő hozzájárulás és a teljesíthető támogatás mértékéről, illetőleg meghatározásának módjáról szóló 4/2002. (I. 26.) MeHVM rendelet* 3. § (1) bekezdése szerinti kötelezett szolgáltatónak minősülhet.

Tekintettel arra, hogy az Alap a Hkt. 53. § (7) bekezdése és *10/2003. (I. 25.) Korm. rendelet* 6. §-a alapján az Alap kezeléséhez, működtetéséhez szükséges költségek fedezetén túl - külön jogszabály és az egyetemes szolgáltatási szerződés szerint - az egyetemes távközlési szolgáltatást végző szolgáltatóknak az egyetemes távközlési szolgáltatásból eredő többletterhei mérséklésének támogatására, valamint az egyetemes távközlési szolgáltatást végző szolgáltató piacelhagyása, vagy az egyetemes szolgáltatásra kötött szerződés előre nem látható megszűnése miatt szükséges rendkívüli kiadásokra használható fel, az ilyen értelmezés azt eredményezné, hogy az alapvetően adatátviteli szolgáltatás igénybe vételének lehetőségét biztosító Internet-szolgáltatóknak olyan vállalkozás az egyetemes szolgáltatásból adódó veszteségeit kellene befizetéseikkel kompenzálni, mely vállalkozás piacán maguk nem jelennek meg: az egyetemes távközlési szolgáltatás körébe ugyanis a Hkt. 47. § (3) bekezdése alapján a - meghatározott követelményeknek megfelelő - távbeszélő szolgáltatáshoz való hozzáférés, amely, az ötszáz lakosonként, illetve ennél kisebb lélekszámú településenként egy darab nyilvános távbeszélő állomás működtetése, továbbá kettőezer-ötszáz lakosonként hallás-, illetőleg mozgáskorlátozottak által is használható kialakítással, kezelői szolgáltatások fenntartása, illetőleg előfizetői névjegyzék elérhetővé tétele és az ingyenes segélyhívás tartozik.

Mint a Hírközlési Döntőbizottság idézett, 1/2002 (III.7.) elvi döntése alapján levezethető, a *hozzáférési szerződés alapján a szolgáltatók alapvetően eltérő funkciójú* hálózatok csatlakoztatásában állapodnak meg. Az Internet-szolgáltatások ezen sajátos jellege, funkcionalitása indokolja, hogy a törvény felülvizsgálata során határozottan elkülönítésre kerüljenek.

II. Az újraszabályozás kérdései

II.1 Konceptcionális megközelítés

A hírközlési törvény felülvizsgálatának folyamatában az Internet érintő főbb feladatok hat fő körben kerültek megállapításra. Az első négy témakört (a behívásos Internet-hozzáférés megvalósításában résztvevők együttműködésének szabályozása, az Internet-szolgáltatás az egyetemes szolgáltatási körbe való esetleges bevonása, a FRIACO bevezethetőségének vizsgálata, a szélessávú ajánlatok feltételrendszerének vizsgálata) az IHM a 2002-es a Telcom-csomag rendelkezéseinek jogharmonizációs célú átvétele körébe tartozónak tekinti, az ötödiket és hatodikot (a Hkt.-n és vhr.-jein kívül eső kodifikációs területek, átfogó Internet-konceptió készítése) elkülönülten kezeli.

Ez mindenképp szerencsés megközelítés, mert bár az IHM kompetenciája az Internetet érintő más jogalkotás (tartalomszabályozás, szolgáltatói felelősség, elektronikus kereskedelem terjedésének elősegítése, Interneten keresztüli rádiós és televíziós műsorszolgáltatás, fogyasztóvédelem, adatvédelem) kezdeményezése, s adott esetben előkészítése tekintetében nem vitatható, azt valóban egy átfogó, kiértelmezett, koordinált, a normatív szabályozás és az önszabályozás megfelelő egyensúlyának megteremtésére irányuló koncepció kialakításának kell megelőznie.

Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy az Internet-szabályozás két nagy köre (az alapvetően versenyjogi megközelítésű, az elektronikus hírközlési szolgáltatásokra, ill. a kifejezetten fogyasztóvédelmi orientáltságú, az információs társadalmi szolgáltatásokra vonatkozó) egymástól elválasztva kerüljön kimunkálásra, az adott területtel összefüggő jogalkotás pedig előkészítésre. A Telcom-csomag irányelvei a szabályozott terület vonatkozásában egységesek, s - az adatvédelmi irányelv kivételével - a szabályozott életviszonyok is viszonylag homogénnek mondhatók (elektronikus hírközlési szolgáltatások).

A leendő új magyar szabályozás szempontjából is alapvető jelentőségű, hogy az egyes, elektronikus hírközléssel összefüggő fogalmak miként kerülnek definiálásra, lefordításra¹⁴. Ez teszi lehetővé, hogy az új és régi szabályozás pontos hatókörét behatároljuk, az egyes rendelkezéseket (és azok az Internetre, Internet-szolgáltatókra való vonatkozhatóságát) alapvetően értelmezni tudjuk. Az új terminológia a hírközlésre vonatkozó közösségi jogalkotás alapvető szemléletváltására mutat rá: mindazt, ami az infokommunikációs formákból azok kommunikációs jellegéből adódóan és a Szerződés értelmében eljárva az egységes, belső piac hatékonyabb működése érdekében szabályozandó, azonos alapelvek szerint (de az egyes szolgáltatási formák specifikus követelményeit is figyelembe véve) kívánják rendezni.

A hírközlési, információs társadalmi, távközlési és elektronikus kommunikációs szolgáltatások sokszínűségéből, eltérő megjelenési formáira a közösségi jog jelenleg is számos területet érintő, de teljeskörűnek nem tekinthető szabályozást kínál: e szabályozás annyiban változik, hogy egyrészt a korábban az - 1998-ig már liberalizált - távközlési szabályozásban további, az európai versenyképességet növelő és a fogyasztóvédelem magasabb szintjét lehetővé tevő további rendelkezések lépnek be, másrészt a távközlési szolgáltatásokon kívül az információközlésben részt vevő más szolgáltatási formák - kizárólag e tevékenységükkel összefüggően - is a szabályozott körbe kerülnek.

A specifikusan a távközlési szolgáltatásokra vonatkozó előírások azonban a teljes szabályozott területre nézve nem alkalmazhatók: a Telcom-csomag rendelkezéseinek a nemzeti jogokba való átültetése során erre különös figyelemmel kell lenni. Fennáll annak veszélye is, hogy a magyar jogalkotási folyamat a Telcom-csomaghoz kapcsolódó, de a jogharmonizációs tervben nem szereplő egyes közösségi jogi eszközöket esetleg figyelmen kívül hagy. Mindez az Internetet és az Internet-szolgáltatók jogállását érintő szabályozási környezet kialakulása tekintetében kiemelten hordozhat veszélyeket: a közösségi irányelvek e téren „ágazati” szabályokat nem tartalmaznak, csak nagy alaposággal végzett értelmezésükkel tárható fel, hogy mi az, ami e szolgáltatási körre nézve is, vagy e szolgáltatási körre nézve specifikusan irányadó, illetve, hogy e körben mely szabályok nem alkalmazhatók.

E téren azonban a magyar jogszabály-előkészítés számára nem csak maguk az irányelvek és más közösségi jogi aktusok, hanem az irányelvek nemzeti implementációjára törekvő egyes, már nyilvánosságra hozott tervezetek is segítséget nyújthatnak. Nem lényegtelen annak előzetes áttekintése sem, hogy egyes, a törvényalkotási folyamatban előrehaladottabb állapotot elért európai országokban a szabályozási feladathoz milyen módon közelítenek, s hol tartanak.

Az Egyesült Királyságban az új *Communications Bill* tervezete jelenleg a parlament előtti tárgyalás második szakaszában van. A törvény első része teljes körűen szabályozza a hírközlési igazgatás korábbi rendszerét (az OFCOM hatáskörének megállapítása), második része a hálózatokra, a szolgáltatásokra és a rádióspektrumra, harmadik része a televíziós és

¹⁴ A Telcom-csomaghoz tartozó egyes irányelvek Igazságügyi Minisztérium által készített - „jogilag lektorált” - fordításai az „electronic communication” kifejezést váltakozva elektronikus távközlésként és hírközlésként értelmezik. Írásunk nem ezeket a fordításokat követi, a fontosabb kifejezések magyar megfelelője mellett általában feltüntetjük az angol (esetenként angol és német) nyelvű eredeti szóhasználatot is.

rádió-szolgáltatásokra, negyedik része a televíziós vételre, ötödik része a versenyjogi (és az OFCOM versenyfelügyeleti funkcióira) vonatkozó rendelkezéseket foglalja össze. Elfogadása a tervezett menetrend szerint (tehát az irányelvek átvételére nyitva álló határidőn belül) várható.

Az ír szabályozás nem egy törvényben, hanem - a közösségi irányelvek szabályozási körét követve - törvénycsomagban készül fel az implementációra. A négy tervezet (a keretirányelv, az engedélyezés, az USO és a hozzáférés) 2002. decemberében hozták nyilvánosságra, a munka jelenleg a nyilvános konzultáció szakaszában van, s a törvények határidőre történő elfogadása bizonyosra nem vehető.

A 2002. július 15-én a Nemzetgyűlés elé terjesztett új (tehát nem az 1997-es TKG-t novellálni kívánó) osztrák *Kommunikationsgesetz* ugyancsak teljes körű újraszabályozásra törekszik: a tervezet az általános rendelkezések (cél, az alkalmazási kör alóli kivételek, fogalom-meghatározások) után a vezeték- és együttes használati jogokra, a hírközlési szolgáltatásokra és hálózatokra, az egyetemes szolgáltatásra, a versenyszabályozásra, a frekvenciahasználatra, a címzésre és számozásra, a felhasználók védelmére, a felügyeleti jogokra, a rádiókészülékekre és távközlési végberendezésekre, az eljárásokra és illetékekre, a felügyeleti jogokra, a távközlési titokra és az adatvédelemre, a büntető jellegű intézkedésekre, a hírközlési szektor igazgatásának szervezeti rendszerére vonatkozó fő fejezeteket tartalmazza. A tervezet a parlamenti vita előrehaladott állapotában van, elfogadása határidőre várható.

Az 1996-os Telekommunikationsgesetz novellálását célul tűző német törvényelőkészítési folyamat keretében 2003. február 20-án került kiadásra a BMWA munkaanyaga (*Arbeitsentwurf*). Ez előzetes szakmai egyeztetés céljából széles körben került megküldésre és megvitatásra. A tervek szerint március végéig kellett volna a törvénytervezetnek elkészülnie, ez a határidő azonban nem látszik tarthatónak: a BMWA 2003. április 1-i közleménye szerint azonban a - módosítási indítványokat is figyelembe vevő, közel 700 oldal terjedelmű - tervezet elkészítése oly mértékben ehúzódik, hogy elfogadása az implementációs határidőre már semmiképp nem várható¹⁵.

Az egyes konkrét problémák összefüggésében tehát - ott, ahol ez szükséges - úgy az értelmezési kérdésekben, mint az egyes konkrét, tervezett magyar megoldások kialakításának összefüggésben e négy tervezet rendelkezései segítségül hívhatók, hisz érdemi összehasonlítási alapot, adott esetben pedig szabályozási modellt is kínálhatnak.

Végezetül pedig a magyar jogalkotás folyamatában egyrészt figyelemmel kell lenni arra is, hogy a Telcom-csomag irányelvei a hírközlésre vonatkozó jelenlegi közösségi joganyagot nem helyezik teljeskörűen hatályon kívül, s így bizonyos jogintézmények - és fogalmak - „tovább élnek” majd, másrészt arra, hogy a magyar hírközlési jog az EU korábbi távközlési irányelvei és rendeletei nyomán történt átalakítása a 2001-es hírközlési törvénnyel lezártnak és teljeskörűen eurokonformnak korántsem volt tekinthető: a törvény módosításnak nem csak az új szabályozási elemeket kell megjelenítenie, de (immáron azokkal összhangban) a liberalizációs folyamatot is befejezetté kell tennie.

A Telcom-csomag jogintézményi szabályozása - a közösségi jogban alapvető elvnek számító - az intézkedések a célokkal való arányosságának követelményét tartja szem előtt: az intézkedések pedig alapvetően az elektronikus hírközlési hálózatok, szolgáltatások piacán való verseny előmozdítását kell, hogy célazzák. Ezt mozdítják elő olyan szabályozási alapelvek, mint az elektronikus hírközlési ágazatban a versenytorzulás, versenykorlátozás lehetőségének megakadályozása, a hatékony infrastrukturális befektetések és újítások ösztönzése, az elektronikus hírközlési szolgáltatások piacán még fennálló jogi akadályok

¹⁵ Természetesen amennyiben valamely tagállam az implementációt a kitűzött határidőre nem végzi el, úgy az irányelvek rendelkezései a közösségi jog általános előírásai szerint közvetlenül is hivatkozhatóvá válnak.

elbontása, az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások hasonló körülmények közötti megkülönböztetés tilalma.

Az elektronikus hírközlési szolgáltatások körében az Internet-szabályozásra specifikusan vonatkozó tervezett rendelkezések kimunkálásánál ezek az alapelvek konkrét jelentőséggel bírnak, egyben az (indokolatlan) szabályozási törekvések komoly gátját is képezhetik. Lényeges, hogy a Bizottság - az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások európai csoportjának létrehozásával - olyan mechanizmus megteremtésére törekedett, mely egyrészt alkalmas mechanizmusává válik e hálózatok és szolgáltatások a belső piac fejlődését előmozdító együttműködésének és koordinációjának, másrészt a Telcom-csomag irányelveiben meghatározott rendelkezések minden tagállamban következetes alkalmazását képes megvalósítani.

Bár Magyarország még nem tagállam, a törvénymódosítások hatályba lépésig azzá válik, s így már most célszerű az irányelvek összehangolt alkalmazását segítő ajánlásokra a tagállamokra rótt kötelezettség szerint eljárni, azaz azokat „a lehető legmesszebbmenőkig figyelembe venni”. Ugyancsak lényeges, hogy a tagállamokat az irányelvek átültetésével kapcsolatos jogalkotásról a Bizottság felé tájékoztatási kötelezettség terheli.

A Telcom-csomag az Internet-szolgáltatók és szolgáltatások vonatkozásában a nemzeti szabályozás számára viszonylag kevés konkrét fogódzót (specifikus, a nemzeti jogba átültetendő előírás) nyújt, miközben azok az elektronikus hírközlési szolgáltatások körébe való bevonásával látszólag igen tág körben nyitja meg a szabályozás lehetőségét. E szabályozási folyamatot azonban - mint fentebb rámutatni törekedtünk - számos tényező befolyásolja, s egyben a nemzeti szabályozó hatóság lehetőségeit is behatárolja. Az Internet hírközlési jogi szabályozására vonatkozó nemzeti hatáskörök - a közösségi joggal összhangban, arra hivatkozva - csak az így megvonott, megvonható határokon belül gyakorolhatók.

II.2 A TelLex-projekt

II.2.1 A projekt szervezete, a megvalósítani kívánt fő célkitűzések és feladatok

Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium 2003. január 15-én tanácsadók és társszervezetek bevonásával indította útjára a hírközlési törvény és végrehajtási rendeletei módosításának előkészítését. A TelLex-projekt a Hkt. és végrehajtási rendeletei módosításával az Európai Unió szabályozásával összhangban elő kívánja segíteni az információs társadalom kialakulását és javítani szeretné a magyarországi távközlési piac versenyképességét. A projekt élén az IHM koordinációjával működő Irányító Bizottság áll, melynek feladata a helyzetértékelések, döntési alternatívák, koncepciók, hatástanulmányok, valamint a kodifikálásra alkalmas szöveg kimunkálása, a kodifikáció tényleges előkészítése.

A projektvezetés és a projekt iroda egyeztetés, tájékoztatás és véleményezés céljából úgy a szolgáltatókkal, mint az államigazgatás érintett szerveivel (minisztériumokkal, országos hatáskörű hatósági szervekkel) kapcsolatban áll, de a fejleményekről - weblapján keresztül - a széles nyilvánosságot is tájékoztatja. A munka kötött határidőkkel, heti bontású ütemterv szerint folyik: az egyes szakaszok mérlegét ugyancsak heti gyakoriságú helyzetértékelésekben vonják meg.

A gyakorlati előkészítő munka a Projekt Iroda keretében, öt munkacsoportban folyik. A munkacsoportok foglalkoznak az EU jogharmonizáció, az intézményrendszer, az egyetemes szolgáltatás, a költségszámítás és árszabályozás, a szolgáltatóválasztás, a számhordozhatóság kérdéseivel, valamint az Internettel kapcsolatos témák szabályozási megközelítésével.

Az *EU jogharmonizációs munkacsoport* feladata az EU csatlakozással kapcsolatos átfogó jogalkotási folyamat kidolgozása: ennek során különös tekintettel kell lenni az új

keretszabályozás átvételének menetrendjére, a magyar sajátosságokra, rendelkezésre álló EU tapasztalatokra. A munkacsoport tagjai biztosítják a készülő szabályozás konzisztenciáját, a használt fogalmak egységes értelmezését, a célnak legmegfelelőbb szabályozási szint megválasztását, valamint a releváns EU tagországi gyakorlatok figyelembevételét. A munkacsoport egyes, a szabályozás egészére hatással bíró kérdéskörökkel - mint például a jelentős piaci erő értelmezése és hatása – kiemelten foglalkozik.

Az *intézményi kérdéskörrel foglalkozó munkacsoport* feladata a távközlési szektor működésével kapcsolatos felelősséggel rendelkező államigazgatási szervek szerepének, felelősségének és hatáskörének alternatív lehetőségek kidolgozásával és értékelésével, a közösségi joganyag, tagállami példák és a jelenlegi magyarországi helyzet figyelembevételével történő meghatározása, a kiválasztott alternatívának megfelelő struktúra, szervezetek, döntési, működési és kommunikációs folyamatok kialakítása és a Hkt. által szabályozott kérdésekhez tartozó államigazgatási eljárások felülvizsgálata, kialakítása. Munkája során a hatékonyság és a gyakorlati megvalósíthatóság szempontjainak a lehető legnagyobb mértékben érvényesülniük kell.

Az *egyetemes szolgáltatással foglalkozó munkacsoport* feladata a terület teljes szabályozási logikájának áttekintése: ide tartozik az egyetemes szolgáltatás jelenlegi finanszírozási rendszerének felülvizsgálata, az Egyetemes Távközlési Alap működésének szabályozása, a lehetséges alternatívák listázása, a befizetési és juttatási rendszer differenciálási lehetőségeinek feltárása. A cél egy új, EU-konform koncepció, s egyben egy működtethető, „igazságos” mechanizmus bevezetésére vonatkozó javaslatcsomag kidolgozása. Tevékenységi körében vizsgálja az egyetemes szolgáltatások körének bővítési lehetőségeit, s kiemelten foglalkozik a jelenleg „minimum-csomagot” igénybevevők helyzetével.

A *költségszámítás munkacsoport* öt nagy témával (mobil végződtetés, LRIC költségszámítás, számviteli szétválasztás, hozzáférési hiány, árprés) foglalkozik. A *mobil végződtetés* összefüggésében feladata a fix-mobil irányú hívások árszabályozásának rendezése, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók által nyújtott vezeték nélküli hívások árazásába való beavatkozás lehetőségének vizsgálata, valamint javaslattétel az árcsökkentésre, annak előírható módszertanára. Vizsgálja továbbá az árcsökkentés a fogyasztói előnyökre nézve különös tekintettel várható hatásait. Az *LRIC költségszámítás körében* feladata a hosszú távú előremutató különbözeti költségek módszertani követelményeinek meghatározására vonatkozó, a HÍF irányítása alatt megvalósult projekt eredményeinek a jogalkotási folyamatba való beépítése, a hiányzó termékek LRIC alapú költségszámításának kidolgozása, valamint a szakmai projekt eredményeinek jogszabályi alapot képező koncepcióvá formázása, kodifikálása. A *számviteli szétválasztás* körében a munkacsoport alapvető célja, hogy a számviteli szeparáció mint fontos, az Európai Unió szabályozásának megfelelő liberalizációs eszköz a törvénybe való beépítését elősegítse. Ennek érdekében végrehajtási rendeletbe foglalható részletes szeparációs irányelveket (költségallokáció, transzferárak képzése, stb.) dolgoz ki, valamint összeállítja, rendeletté formálja a szabályozói jelentéscsomag. Munkája során felhasználja a korábbi projektek eredményeit. A *hozzáférési hiányt* érintő feladata a helyi hozzáférési hiány kompenzálhatóságának a piac, a fogyasztó és a szolgáltatók oldaláról, az EU irányelvek figyelembevételével történő elemzése, alternatív javaslatok kidolgozása, a kiválasztott alternatívára vonatkozó jogszabályi koncepció megfogalmazása és kodifikálása. Az *árprés* összefüggésében a munkacsoport az árprés jelenségének a szolgáltatók által alkalmazott díjstruktúrákban való kimutatását szolgáló módszertan kidolgozásával foglalkozik: feladata a kimutatáshoz szükséges információk és vizsgálati módszerek a hatékony ellenőrzés eszközeként való meghatározása valamint az árprés alkalmazását megakadályozó szabályozásra vonatkozó koncepció és jogszabály-elemek kidolgozása.

A *szolgáltatóválasztás, helyi hurok átengedése, számhordozhatóság munkacsoport* feladata e három fontos versenyélénkítési eszköz egyenkénti és együttes megvalósításával kapcsolatos alternatív lehetőségek - a közösségi és tagállami gyakorlatokra és tapasztalatokra figyelemmel történő - feltárása, a magyarországi piaci körülmények között legeredményesebbnek ígérkező megoldás kiválasztása, a választás hatástanulmánnyal való alátámasztása, komplex hatások más munkacsoportok javasolt koncepcióinak (például Internet, költségszámítás, stb.) figyelembe vételével történő vizsgálata, valamint a koncepció jogszabályba és végrehajtási rendeletekbe való öntése.

Végezetül az *Internet kérdéskörével foglalkozó munkacsoport* feladata egy átfogó, folyamatosan fejleszhető olyan Internet-koncepció kidolgozása, melynek megvalósítása az Internet penetráció növelését és végső soron az információs társadalom kialakulását szolgálja. E koncepció bizonyos elemei – mint például hatékony bevételmegosztási modell felállítása, FRIACO alkalmazás lehetőségeinek feltárása, széles sávú nagykereskedelmi modellek szabályozási keretének kialakítása, az Internet hozzáférés költségének kimutatása, az Internet elérés összekapcsolási szolgáltatásként való kezelésének vizsgálata, illetőleg az Internet elérés egyetemes szolgáltatási körbe való bevonása – szabályozási, törvényalkotási feladatként is jelentkezik. Más kérdések – tartalom előállítása, közösségi hozzáférés kérdései és így tovább – a szélesebb és hosszabb távú Internet koncepció részét képezik. A projekt keretében mindkét feladatkörrel foglalkozik a munkacsoport.

A TelLex-projekt nyomán születő új, magyar hírközlési szabályozás a célkitűzések szerint a külföldi tapasztalatok felhasználásával, de a magyar piaci sajátosságok figyelembevételével kerül kialakításra. Az egyes feladatok során kidolgozott megoldási javaslatok, alternatívák piaci és gazdasági következményeit komplex hatástanulmány fogja felmérni: a hatások bemutatása a telekommunikációs piac egészére, illetve az egyes részcsoportokra vonatkozóan történik.

A Hkt. egyes módosító rendelkezései az előzetes elképzelések szerint több lépcsőben lépnek majd hatályba: egy részük a parlamenti elfogadással (2003) egyidőben, más részük 2004. január 1-én, illetőleg csak Magyarország Uniós csatlakozásának időpontjában. Lényeges szempont, hogy a csatlakozás időpontjára a magyar hírközlési jogi szabályozásnak el kell érnie a 2002-es Telcom-csomag rendelkezéseivel való teljes harmonizációt: az új kötelezettségek megjelenéséig pedig biztosítani kell az 1998-as irányelvekkel való teljes összhangot.

II.2.2 Az Internet kérdésköre

Az Internet-kérdéskörben a projekt keretei között kiemelten kezelt kérdések *a behívásos Internet-hozzáférés megvalósításában résztvevők együttműködésének szabályozása, az Internet-szolgáltatás egyetemes szolgáltatási körbe való bevonhatóságának, a FRIACO, valamint a szélessávú ajánlatok feltételrendszerének vizsgálata*. Ezen túlmenően a projekt a *Hkt.-n és végrehajtási rendeletein kívül eső, potenciális kodifikációs területek feltárára* is törekszik, s célja, hogy elősegítse egy *átfogó, a szabályozási és közpolitikai intézkedésekre is javaslatot tevő Internet-koncepció kimunkálását* is.

A *behívásos Internet-hozzáférés megvalósításában* résztvevők együttműködésének szabályozása vonatkozásában egy speciális összekapcsolási modellre tett javaslatot. Az Európai Unió szabályozási elveinek és a tagállamok gyakorlatának is megfelelő modell szerint a három szereplő (az inkumbens szolgáltató, az alternatív távközlési szolgáltató és az Internet-szolgáltató /ISP/) összekapcsolási szerződés jönne létre, ahol azonban lehetőség lenne a híváskezdeményezés díjának szabályozására is. A bevételmegosztást a szolgáltatók kereskedelmi megállapodása rendezné. Előnyét abban látják, hogy a dial-up elérés piacán a megoldás versenyt teremtene, összességében pedig - az árak csökkentésével - növelné az

Internet-penetrációt is. Hátránya, hogy megvalósítása hosszabb időt vesz igénybe, s jelentős szabályozási munkát igényel.

A *FRIACO* (Flat Rate Internet Access Call Origination, szabályozott árú, flat-rate Internet-elérési híváskezdeményezés) *bevezethetőségének* vizsgálata során a projekt abból indul ki, hogy ez - az EU szabályozási feltételrendszerének és gyakorlatának ugyancsak megfelelő és elfogadásra ajánlott, kapacitás alapon nyújtott, a híváskezdeményezést biztosító - megoldás (amennyiben kötelezően a referencia-összekapcsolási ajánlat részévé válik) képes a flat-rate ajánlatok közötti verseny megteremtésére, így az Internet-használat növekedésének elősegítésére. Azzal, hogy a RIO részeként kerül kimunkálásra közvetlen, állami szabályozói beavatkozást nem igényel - ugyanakkor a RIO elfogadásával járó bizonytalanságok, a bevezetés lassú megvalósítása olyan kockázati tényezőként jelentkeznek, mely a szélessávú alkalmazások piaci elterjedését esetleg vissza is vetheti.

A *szélessávú nagykereskedelmi ajánlatok* körében a projekt által javasolt megoldás a DSL nagykereskedelmi ajánlatok olyan diszkriminációmentes feltételrendszerének megteremtése, mely - fenntartva a rugalmas piaci beavatkozás lehetőségét - szélessávú ajánlatok a RIO-ba való beépítésével történne. A feleket szerződési kötelezettség terhelné, szerződéses kapcsolatukban az árprés tilalmának érvényesülni kellene. Az ellenőrzés lehetőségét a szélesebb hatósági jogkörök biztosítanák. Ez az EU szabályozásának és gyakorlatának megfelelő megoldás ugyancsak alkalmas lehet a penetráció növelésére - hátránya ugyanakkor, hogy nem tudja „garantálni” a megfelelő árú piaci ajánlatok megjelenését.

A projekt a *Hkt.-n és végrehajtási területein kívül eső, potenciális kodifikációs területek* között a tartalomszabályozás kérdését, az internetes tartalmak támogatását, a szolgáltatók felelősségi viszonyainak rendezését, az önszabályozás és az alternatív vitarendezés kialakulásának és működési feltételeinek biztosítását, az elektronikus kereskedelem elterjedésének elősegítését szolgáló szabályozás kimunkálását, az Interneten végzett rádió és televízió műsorszolgáltatás jogi megítélését, a fogyasztóvédelem és adatvédelem kérdéseit említi: ezek vonatkozásában azonban egyelőre az alapvető koncepcionális megközelítés is még kimunkálásra vár.

II.2.3 Az egyetemes szolgáltatás kérdésköre

Az egyetemes szolgáltatás összefüggésében megfogalmazott főbb feladatok a fix és mobil szolgáltatás viszonyának, a mobil szolgáltatás alkalmazhatóságának vizsgálata, az alapszolgáltatások ennek megfelelő (adatátviteli sebesség, egyéb minőségi jellemzők) definiálása, az Internet-elérés az alapszolgáltatási körbe történő beemelésének vizsgálata, a kifizetőkezelésének vizsgálata, s - ha az szükséges - a szociális célú kedvezmények oly módon történő kidolgozása, hogy a piactorzító hatás a lehető legkisebb legyen, s a felekre a lehető legkevesebb adminisztrációs terheket rója, az egyetemes szolgáltatásnak az ország egész területén való megfelelő ellátását biztosító alternatív megoldások egy-vagy többszolgáltatós modelljének meghatározása, a lehetőség szerint versenyalapú kiválasztás módszerének (kijelölés/franchise/aukció/több egyetemes szolgáltató versenye), az egyetemes szolgáltatás nettó költségének meghatározása, a finanszírozásban leghatékonyabban megoldható intézményi megoldás megkereséses, a tehermegosztás modelljének kidolgozása, a finanszírozással kapcsolatos eljárási kérdések tisztázása, a jelenlegi rendszer megszüntetésével járó következményeket felmérése, és e következmények kezelésére vonatkozó javaslatok kidolgozása és az új rendszer felállításával járó feladatok felmérése, illetőleg ezek ütemezésére való javaslattétel voltak.

A szabályozást olyan koncepcionális alapelveknek rendelik alá, mint a technológiasemlegesség, a kereskedelmi és szociális kérdések minél teljesebb szétválasztása,

a többszolgáltató, többféle csomagot megengedő modellel együtt járó liberalizáció. Ez utóbbi célt szolgálja a teherszámítás EU-konform (nettó elkerülhető költségek) számításának kimondása, valamint az is, hogy a többletterhek bemutatása a szolgáltató feladatává válik.

Az egyetemes szolgáltatás az új rendszerben alapvetően kereskedelmi szolgáltatásként jelenik meg. Az egyes konkrét elképzelések szerint az új szabályozásban már az egyetemes szolgáltatás nyújtására nem csak a fix, de a mobil technológia is elfogadottá válna, méghozzá oly módon, hogy az egyetemes szolgáltatás előírt tartalma megegyezne az EU vonatkozó irányelvében foglaltakkal. Az egyetemes szolgáltatások köre nem együttesen, hanem megbontva kerülne kiosztásra: minden területen legalább egy egyetemes szolgáltató kiválasztását tartják indokoltnak, de egyszerre akár több ilyen szolgáltató is elláthatná a feladatot. A kifizetés rászorultság alapján történő, személyre szóló támogatását elsődlegesen a szociális ellátórendszeren keresztül (tehát a hírközlési szektoron kívüli források bevonásával) tartják megvalósítandónak. Az egyetemes szolgáltatásból adódó teher EU-konform módon kerülne kiszámításra: azaz csak az elkerülhető nettó költségeket lehetne figyelembe venni.

Mindez azonban a szolgáltató kiválasztása, illetőleg pályáztatása, a szolgáltatóvá válás konkrét feltételrendszerének meghatározása, a szociális támogatásra jogosult fogyasztók finanszírozása vonatkozásában további vizsgálatokat feltételez. Ugyancsak előzetesen kell megvizsgálni - a mainál jelentősen kisebb - egyetemes alapok új rendszerének kialakításával összefüggő kérdéseket (differenciált befizetések, az alap felhasználásának tervezhetősége és működtetése) és a régi rendszerről az újra való áttéréssel járó időszak sajátos problémáit.

Az új szabályozás bevezetésére lépcsőzetesen kerülhet sor, mely első szakaszban a jelenleg hatályos rendszer módosítását, távlatilag pedig az új szabályozókkal való teljeskörű kiváltását hozná magával.

II.2.4 Számviteli szétválasztás

A projekt szerint a számviteli szétválasztás alapvető kérdéseinek (kire és mely üzletágakra, milyen részletezettségű pénzügyi kimutatások előírásával vonatkozik, ki ellenőrizze stb.) vonatkozásában olyan alternatív lehetőségeket kell feltárni, amelyek a diszkriminációmentesség, a költségalapúság és a transzparencia érvényesülését szolgálják, lehetővé teszik az árprés megakadályozását, végső soron pedig a tarifák csökkentését. Részletesen meg kell tervezni az egyes üzletágakat (ezen belül pedig a szolgáltatásokat), a hozzájuk rendelhető költségeket és bevételeket, valamint a költségfelosztás és a transzferárak képzésének módját. Javaslatot kell tenni továbbá a benyújtandó kimutatások és dokumentáció tartalmára és struktúrájára valamint az auditálással kapcsolatos követelményekre is.

A szabályozás törvényi és rendeleti szinten tartalmazna rendelkezéseket. Törvényi szinten kerülne előírásra, hogy a költségek szétválasztását mint múltbeli (HCA), mint folyóköltésen (CCA) el kell végezni: felosztásuk a teljesen felosztott költségek módszertana alapján történik. Az egyes üzleti területekre eredménykimutatást és mérleget kell készíteni. A kimutatásoknak tartalmazniuk kell az egyes üzleti területek közötti költség- és bevétel-transzfereket: ezek teszik ellenőrizhetővé, hogy a szolgáltató bizonyos szolgáltatásait saját területei számára hasonló feltételekkel nyújtja-e, mint versenytársainak. A szeparációs kimutatásokat (eredménykimutatás, egyeztetés az auditált eredménykimutatással, mérleg, egyeztetés az auditált mérleggel, költségfelosztási módszertan, transzfer mátrix, a hálózatelemek és tevékenységek egységköltségei, a szolgáltatások egységköltségei) évente egyszer, auditálás útján kell a hatóságnak benyújtani.

Az új rendszerben tehát úgy a vezetékes, mint a mobil jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók vonatkozásában pontosan meghatározottá válnának az egyes üzletágak és tevékenységi formák. A vezetékes JPE-k esetében a hozzáférési hálózat, az alaphálózat, a

kiskereskedelem (egyéni és üzleti hozzáférés, helyi hívások, belföldi távolsági hívások, nemzetközi hívások, tudakozói szolgáltatások, nyilvános állomások, kiskereskedelmi bérelt vonal, mobil hálózatba irányuló hívások, Internet betárcsázás, egyéb távközlési kiskereskedelmi tevékenység), valamint az egyéb tevékenységek tartoznának ide. A mobil JPE-k elkülönítetten nyilvántartandó üzletágai az alaphálózat, a kiskereskedelem (post paid, pre paid és egyéb), valamint az egyéb tevékenységek lennének.

Rendeleti szinten kell meghatározni az elkülönítetten nyilvántartandó üzletágakat, a vezetékes és mobil szolgáltatók bevételeinek üzletágankénti elkülönítésére vonatkozó szabályokat, a költségelkülönítés szabályait, a - költségkategóriák kialakításával, tevékenységhez rendelésével, szolgáltatókra való felosztásával történő - költségfelosztás módszertanát és a transzferek rendszerére vonatkozó előírásokat. Ez utóbbi körben azon szolgáltatások esetén, melyeket a szolgáltató saját szervezetén kívülre is értékesít a belső elszámolóár az árvényes nagykereskedelmi árral, a csak belülrre nyújtott szolgáltatások esetén pedig a folyó költségek alapján FDC módszerrel kiszámított belső elszámoló árral egyeznének meg.

II.2.5 Árprés

Az árpréssel összefüggő fő feladat elsődlegesen olyan alternatív megoldások (intézkedések és eszközök) megkeresése és az új szabályozásba való beillesztése, melyek úgy a vezetékes szolgáltatóknál, mint a bérelt vonalai és ADSL-szolgáltatások esetén lehetővé teszik az árprés-helyzet elkerülését: ez azonban az árprés pontos definiálását és a preferált árprés-teszt módszer kiválasztását feltételezi. A projekt olyan megoldást javasol, mely képes a referenciaajánlatokban szereplő árak „valódi költségalapúságának” biztosítására.

E rendszerben a változások iránya és célja a szabályozó (Hírközlési Döntőbizottság) megerősítése és olyan eszközökkel való ellátása lenne, amivel az csakugyan képes lenne a „valódi költségalapúság” követelményének érvényre juttatására. Az alternatíva sikeres megvalósításának kulcsa a szabályozó ármegállapításai jogkörének biztosítása, valamint a megfelelő intézményi feltételek és erőforrások megteremtése lenne.

A nem szabályozott, nagykereskedelmi, viszonteladás révén értékesített (wholesale) termékek vonatkozásában (retail minusz) árképzési korlátok kialakítását tervezik: az olyan, újonnan megjelenő nagykereskedelmi szolgáltatásokra is alkalmazható lenne, mint az MVNO, s a kábel- és Internet- viszonteladás). A kis- és nagykereskedelemben „a szákmányszerző árazás” minden esetére egyaránt alkalmazható árprés-teszt kialakítását tervezik: a szabályozó ezek igénybe vételével ellenőrizheti és szankcionálja a diszkriminációmentesség követelményére és a nagykereskedelmi árakra vonatkozó szabályok betartását.

II.2.6 Az új szabályozás előzetes értékelése

A Hkt. 2001-ben egy, alapvető törvényben kívánta rendezni a hírközléssel összefüggő, korábban külön törvényekben szabályozott, alapvető (távközlési, postai, frekvenciagazdálkodási) életviszonyokat. A mostani novellálás célja elsődlegesen az Európai Unió 2002-es Telcom-csomagjával kialakult követelményrendszerrel való harmonizáció teljes körű biztosítása: ez azonban csak a - magyar fogalomhasználat szerinti - hírközlési piac és szolgáltatások szűkebb szegmensét, a „liberalizáció utáni” piac elektronikus hírközlési szolgáltatásait érinti.

A TelLex-projektben megfogalmazott - és ismertté vált - fő szabályozó elképzelések egy olyan modellt sejtetnek, mely kiteljesíti (befejezi) a 2001-es törvénnyel csak elkezdődött, felemásan maradt liberalizálási folyamatot, ugyanakkor a magyar hírközlési jogot „fel is zárkóztatja” a közösségi jog 2003 júliusától hatályos feltételrendszeréhez. Az új magyar

szabályozás „euro-konformitásra törekszik”: ez egyrészt a közösségi jogi irányelvek figyelembe vételével, másrészt a „tagállami gyakorlatok” szem előtt tartásával kívánja elérni. A Telcom-csomag esetében ilyen gyakorlatról nyilvánvalóan nem beszélhetünk, hisz az újrakodifikáció/novellálás ezekben az országokban is még folyamatban van - a szabályozási elképzelések között nem szerepel egy olyan európai, összehasonlító vizsgálat lefolytatása, mely a kodifikációban már jelentősebb eredményeket elért, a magyar jogalkotásban közvetlenül is hasznosítható külföldi modellekre is tekintettel lenne.

Ez a reformfolyamat rendkívül rövidre szabott előkészítő szakaszát tekintve bizonyos fókig érthető is: a várhatóan május végén ismertté váló, konkrét törvénymódosítási elképzeléseket a kormány már június végén tárgyalni fogja, a módosítási csomag parlamenti elfogadására már az ősszel sor kerül¹⁶. Tekintettel arra, hogy a törvénymódosítás nagy számú új végrehajtási rendelet megalkotását, s a hatályos rendeleti szabályozás széles körű módosításának igényét is felveti, e pillanatban kétségesnek tűnik, hogy 2003. júniusában, a novella tervezetével egyidejűleg a teljes szabályozási csomag a kormány elé kerül. Inkább egy olyan, több lépcsős jogalkotási folyamat képe körvonalazódik, amely - a 2001-es Hkt.-hoz hasonlóan - a törvény keretszabályainak tartalmát később megalkotandó végrehajtási rendeletekkel, fokozatosan tölti fel.

Az új szabályozás az intézményi kérdéskörben is jelentős változások bevezetését tervezi. Új intézményi modellt vázol, ahol a hírközlési hatóság élén független szaktekintélyekből álló tanács áll: e tanács látja el a HDB jelenlegi feladatait és dönt más, nagy súlyú ügyekben is. Ehhez erősebb jogköröket kapna. Az operatív tevékenységet a főigazgató irányítása mellett szakértői bázis látná el. Ez a hírközlési hatósági eljárások mai rendjének teljes körű újragondolásának igényét, a hatáskörök újratelepítésének lehetőségét veti fel, mely ugyancsak idő- és eszközigényes folyamat. Tekintettel kell lenni arra, hogy a már folyamatban lévő ügyekben is dönteni kell.

A tervezett változtatások kizárólag a távközlési piacot érintik, mely a Hkt. szabályozási rendszerében magában foglalja az Internet-szolgáltatások nem információs társadalmi szolgáltatásnak minősülő esetköreit is. A Hkt. azonban ennél jóval szélesebb kört fog át: a kialakult hatósági rendszernek más feladatai is vannak. Ezek összefüggésében a részletszabályokat az ugyancsak szerteágazó rendeleti joganyag határozza meg, ahol azonban ma még az 1992-es Tt. alapján meghozott végrehajtási szabályok is jelen vannak. Mindez az előzetes fogalmi tisztázás, a szabályozási körök és területek szétválasztásának és specifikus megközelítésének igényét nem csak a törvény, de a magyar hírközlési jog egészében veti fel. A TelLex-projektben ilyen megközelítésre nem találtunk utalást.

A novellált törvényi szabályozást követően a „régí” és „új” szabályozó rendszer egyszerre (tehát komoly értelmezési zavarokat és diszfunkcionalitást okozva) együttesen fejti ki hatását. Az is kétségesnek tűnik, hogy a rendelkezésre álló idő a - jelentős súlyú - változások hatását előre vetíteni képes érdemi hatástanulmányok elkészítésére és figyelembe vételére elegendő lesz-e.

Ami leginkább aggasztónak tűnik, az idő rövidege, mely szinte ellehetetleníti, hogy a jogalkotásban, a későbbi jogalkalmazásban leginkább érintetteknek - nem utolsó sorban a piaci szereplőknek és az érdekképviselőknek - lehetőségük nyíljon szakmai álláspontjuk kifejtésére, érdekeik hatékony érvényesítésére.

¹⁶ Az SZDSZ a hírközlési törvény módosításáról, MTI Sajtóadatbank, 2003. április 25., <<http://hirek.prim.hu/cikk.prm?id=36466>>

III. Távközlési szolgáltatások és információs társadalmi szolgáltatások fogalmi megközelítése a hatályos közösségi jogban

III.1 Távközlési szolgáltatások

A közösségi jog a távközlési szolgáltatásokkal összefüggő jelenleg irányadó fogalomrendszere fokozatosan alakult ki.

a.) Távközlési szolgáltatások, távközlő hálózat A Bizottság 1994. október 13-i, a 88/301/EGK és 90/338/EGK irányelvek módosításáról szóló 94/46/EK irányelvvel bevezetett meghatározás szerint a **távközlési szolgáltatások** (kivéve a rádiós és televíziós műsorszórást és a műholdas szolgáltatásokat) olyan szolgáltatások, amelyek részben vagy egészben jeleknek nyilvános távközlési hálózaton, távközlési eljárások útján történő átviteléből és irányításából állnak¹⁷.

A Bizottság 1995. október 18-i a 90/388/EGK irányelv módosításáról a kábeltelevíziós hálózatoknak a már liberalizált távközlési szolgáltatások nyújtására való felhasználási korlátainak eltörlésére tekintettel hozott 95/51/EK irányelve szerint a **távközlési szolgáltatás** olyan szolgáltatás, mely egészben vagy részben jeleknek távközlő hálózaton történő átviteléből és/vagy irányításából áll¹⁸.

A Bizottság 1996. március 13-i, a 90/388/EGK irányelv módosításáról a távközlési piacokon történő teljes verseny megvalósítására vonatkozóan rendelkező 96/19/EK irányelve értelmében a **távközlő hálózat** olyan átviteli rendszerek - és ahol az értelmezhető - kapcsoló berendezések és más erőforrások, amelyek jelek továbbítását meghatározott végpontok között vezetékén, rádión, optikai vagy elektromágneses közegen teszik lehetővé¹⁹.

Az Európai Parlament és a Tanács 1997. június 30-i, a távközlési hálózatoknak az egyetemes szolgáltatás és együttműködés biztosítására való tekintettel a Nyílt Hálózati Hozzáférés elvei alkalmazása révén megvalósított összekapcsolásáról szóló 97/33/EK irányelve szerint **távközlési szolgáltatásoknak** olyan szolgáltatások minősülnek, amelyek nyújtása (a rádió- és televízió műsorszórás kivételével) teljesen vagy részben jelek távközlési hálózatokon történő átviteléből és jelút-választásból tevődik össze²⁰. A **távközlési hálózat** jelentése: átviteli rendszerek vagy kapcsoló berendezések és egyéb erőforrások, amelyek jelek vezetékén keresztül, rádiójelek segítségével, optikai úton vagy egyéb elektromágneses módszerrel történő átvitelét meghatározott végpontok között teszik lehetővé²¹. E meghatározásokat használja a Az Európai Parlament és a Tanács a Bizottság 90/387/EGK és 92/44/EGK irányelveinek módosításáról a versenykörnyezet a távközlésben való biztosítása céljából hozott, 97/51/EK irányelve is.

III.2 Információs társadalmi szolgáltatás

A közösségi jog az „információs társadalmi szolgáltatás” fogalmát egységesen, a 98/34/EK irányelv az azt módosító 98/48/EK irányelvvel beiktatott meghatározása (2. cikk /2/ bekezdés) használja.

a.) Definíciója Az „információs társadalmi szolgáltatás”: minden olyan szolgáltatás, amelyet rendes esetben ellenszolgáltatás fejében, távolról, elektronikus úton, a szolgáltatás igénybevevőjének egyedi kérésére nyújtanak. E fogalomhasználatban a „távolról” olyan szolgáltatást jelent, melyet úgy nyújtanak, hogy a felek egyidejűleg nincsenek jelen. Az

¹⁷ 94/46/EK irányelv, 2. cikk (1) bek. a. pont, (iii).

¹⁸ 95/51/EK irányelv 1. cikk (1) bek. a. pont.

¹⁹ 96/19/EK irányelv, 1. cikk (1) bek. a. pont (iii).

²⁰ 97/33/EK irányelv, 2. cikk (1) bek. d. pont.

²¹ 97/33/EK irányelv, 2. cikk (1) bek. c. pont.

„elektronikus út” olyan szolgáltatási módozatot takar, melynek révén adatok elküldésének kezdeményezése és a címzethez való megérkezésekor fogadása az adatfeldolgozásra (ide értve a digitális adattömörítést is) és az adatok tárolására alkalmas készülék útján történik, s ahol az átvitelre, a továbbításra és fogadásra kizárólag kábel, rádió, optikai eszköz vagy más elektromágneses módozat igénybe vételével kerül sor. A „szolgáltatás fogadójának egyedi kérésére” azt jelenti, hogy a szolgáltatást egyéni kérés alapján történő adatátvitel révén nyújtják²².

b.) Fogalmi elemek és kivételek A 98/48/EK irányelv abból indult ki, hogy a távközlési szolgáltatások terén a már a közösségi jog harmonizációs szintet ért el, a már meglévő jogi eszközrendszerrel hozzá lehet igazítani úgy a technológiai fejlődéshez, mint az esetleges új szolgáltatásai formákhoz: így az irányelv hatálya ezekre a szolgáltatásokra nem terjedt ki²³. Az irányelv V. számú melléklete pontosan meghatározza azokat a szolgáltatásokat, melyek e fogalomhasználat szerint - bár elektronikus út igénybe vételével valósulnak meg - nem minősülnek „távolból nyújtottnak” (orvosi vizsgálat elektronikus eszköz igénybe vételével való elvégzése a beteg jelenlétében, elektronikus katalógus az üzlethelyiségben való tanulmányozása, az ügyfél jelenlétében történő számítógépes-hálózati repülőgép-jegyfoglalás az utazási irodában, elektronikus játékgépek használata videojátékokat hozzáférhetővé tevő játéktérben) és azokat a szolgáltatásokat, melyek nyújtásában ugyan szerepet játszik az elektronika, de mégsem minősülnek „elektronikus úton nyújtottnak” (automata készpénz- vagy jegykiadó gépek, út- és parkolóhasználattal összefüggő jegykiadó rendszerek).

Kivételt képeznek továbbá az off-line szolgáltatások (adatforgalmazás CD-rom útján, szoftveré számítógépes adatlemezen), s az olyan szolgáltatások, melyeket nem elektronikus adatfeldolgozó- és tároló rendszernek minősülő rendszerek útján nyújtanak (távbeszélő, telefax, telex, orvosi és jogi telefonos konzultáció, telefon és telefax direkt-marketing).

Nem minősül a szolgáltatás igénybevevőjének egyedi kérésére nyújtott szolgáltatásnak az egy pontból sok pontra nyújtott, egyidejűleg korlátozatlan számú egyedi felhasználó számára nyújtott szolgáltatás (televíziós és rádióműsor-szolgáltatás, televíziós teletext-szolgáltatás): az irányelv alkalmazási köréből így kizárásra kerültek a sugárzott rádióműsorok és azok a sugárzással közvetített televíziós műsorok, melyekre a 89/552/EEK irányelv 1. cikk a. pontjában foglaltak vonatkoznak.

III.3 Fogalmi elkülönítésük

Az elmúlt években úgy az Európai Közösség egyes tagállamai, mint a Bizottság számára komoly problémát jelentett az információs társadalmi szolgáltatások fenti fogalmi rendszerének egyes konkrét szolgáltatási formákra való alkalmazhatósága. 2003. február 13-án a Bizottság a Parlament és a Tanács irányában jelentést nyújtott be a 98/34/EK irányelv az információs társadalmi szolgáltatásokra vonatkozó alkalmazásának értékeléséről²⁴, s kitért az értelmezéssel kapcsolatos egyes, súlyozottan problémát jelentő, lényegi kérdésekre is.

A 98/34/EK irányelv a 98/48/EK irányelvvel történő módosításával a Parlament és a Tanács alapvetően azt a célt kívánta elérni, hogy a technikai szabványok és szabályok területén a közösségi szintű szabályozás összehangolására lehetőséget biztosító előzetes értesítési rendszer az információs társadalomban nyújtott szolgáltatások vonatkozásában is hatékony, működőképes legyen: úgy tegyen gyakorolhatóvá felügyeleti jogokat, hogy közben

²² 98/48/EK irányelv, 1. cikk (2) bekezdés

²³ 98/48/EK irányelv, Preambulum (10), ill. 98/34/EK irányelv 10. cikk (1) bek., 1. cikk 5. pont.

²⁴ Report from the Commission to the European Parliament and the Council - Evaluation of the application of Directive 98/34/EC in the field of information society services (COM/2003/0069 final), 52003DC0069 (az *Official Journal*-ban még nem került közzétételre). A továbbiakban: Evaluation Report.

e gyorsan fejlődő területen a gazdasági szereplők számára a szükséges szabadságot is biztosítsa, a technológiai fejlődés, a belső piac zavartalan működése elé pedig ne emeljen gátakat²⁵. A Bizottság értékelése - összhangban a közösségi jog más előírásaival és az Európai Bíróság értelmező joggyakorlatával - e szándéknak megfelelően minősíti információs társadalmi szolgáltatásoknak a domain nevekkel kapcsolatos és az internet-szolgáltatói szolgáltatásokat.

a.) Domain nevek A domain nevekkel kapcsolatos szolgáltatások *sui generis* „külön kategóriát” képeznek, a Bizottság álláspontja szerint a 98/34/EK irányelv hatálya alá tartoznak, azaz információs társadalmi szolgáltatásnak minősülnek. Tekintettel arra, hogy az Európai Parlament és a Tanács 2002-ben rendeletet adott ki a .eu top level domain név bevezetésének kapcsán, a Bizottság szükségesnek tartja, hogy a domain nevekkel kapcsolatos nemzeti jogszabály-tervezetek a 98/34/EK irányelv szerinti előzetes tájékoztatási kötelezettségnek eleget téve bemutatásra kerüljenek: ez fontos biztosítéka lehet annak, hogy ha a .eu TLD ténylegesen bevezetésre kerül, a tagállamok domain-regisztrációs rendszerében alkalmazásával kapcsolatban ne merüljenek fel problémák. Információs társadalmi szolgáltatásnak pedig azért minősíthetők, mert „szigorúan az ilyen szolgáltatásokhoz kötődnek”, s kulcsfontosságú elemet jelentenek az ilyen szolgáltatások fejlődésében²⁶.

b.) Internet-szolgáltatók Az elektronikus kommunikációval, számítógéppel feldolgozott adatok átvitelével és távközlési szolgáltatásokkal kapcsolatosan a Bizottság álláspontja az, hogy a 98/34/EK irányelv hatálya alól szigorú értelemben vett körben kivett szolgáltatások (rádió- és televízió-szolgáltatások) minden más, az Internettel közvetlen és kifejezett módon összefüggő audiovizuális szolgáltatás (ide értve az on-line hozzáférést biztosító szolgáltatásokat is) információs társadalmi szolgáltatásnak minősül²⁷.

IV. Az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások új, közös szabályozása

IV.1 Az új hírközlési szabályozás előzményei és elemei

Az Európai Bizottság 1999. november 10-én terjesztette az Európai Parlament, a Tanács, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága elé *Az elektronikus hírközlési infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatások új keretei felé - a távközlés 1999. évi felülvizsgálata* címet viselő közleményét²⁸. Az ezt követő nyilvános konzultációs folyamat eredményeként 2000. április 26-án a Bizottság Európai Parlament, a Tanács, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága felé az 1999. évi távközlési felülvizsgálat nyilvános konzultációjának eredményéről és az új keretszabályozás irányáról újabb közleményt terjesztett, amelyben - s az ezzel összhangban megszülető, egyes részterületekre vonatkozó közleményekben²⁹ - már egy, a korábbihoz képest alapvetően megváltozott, a konvergenciát középpontba állító szabályozási koncepció körvonalazódott.

²⁵ Evaluation Report, 2.1

²⁶ Evaluation Report, 4.2.5

²⁷ Evaluation Report, 7.2

²⁸ Commission Communication on a new framework for Electronic Communications Services: infrastructure, transmission and access services / The 1999 Communications Review (COM(1999)539, 10.11.1999).

²⁹ Commission Communication on the proposed New Regulatory Framework: Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on unbundled access to the local loop (COM(2000)394, 12 July 2000, OJ C365E, 19.12.2000, p. 212), Commission Communication on the proposed New Regulatory Framework: A common regulatory framework for electronic communications networks and services, Com (2000)393 12 July 2000, OJ C365E, 19.12.2000, p. 198), Commission Communication on the proposed New Regulatory Framework: Universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services (Com(2000)392, 12 July 2000, OJ C365E, 19.12.2000, p. 238), Commission Communication on the proposed New Regulatory Framework: Access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities, (Com(2000)384, 12 July 2000, OJ C365E, 19.12.2000, p. 215), Commission

A távközlési, média- és informatikai ágazatok konvergenciája tette indokolttá azt a megközelítést, mely minden átviteli hálózatra és szolgáltatásra kiterjedő, egységes keretszabályok bevezetésére törekedett. A szabályozás a 2002. áprilisában meghirdetett³⁰ új rendszere alapvetően egy, az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló irányelvből³¹ (keretirányelv) és az egyes részterületekre (elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások engedélyezése³² /engedélyezési irányelv/, az elektronikus hírközlési hálózatokhoz és kapcsolódó berendezésekhez való hozzáférés és azok összekapcsolása³³ /hozzáférési irányelv/, az egyetemes szolgáltatás és az elektronikus hírközlési hálózatokhoz és a szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogok³⁴, a személyes adatok kezelése és a magánélet védelme a távközlési ágazatban) vonatkozó négy specifikus irányelvből állt, melyek közül a Parlament és a Tanács hírközlési szektorban a személyes adatok feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló irányelve³⁵ csak 2002. júliusában került elfogadásra.

A Parlament és a Tanács ugyancsak 2002. áprilisában közzétett „rádióspektrum-politikára” vonatkozó döntésével³⁶, a hírközlési szolgáltatások piacának versenyjogi kérdéseit tárgyaló irányelv-tervezet³⁷ elfogadásával³⁸, valamint a hírközlési hálózatokra, szolgáltatásokra, valamint az azokhoz kapcsolódó berendezésekre és szolgáltatásokra vonatkozó szabványokat és/vagy specifikációkat összefoglaló, a korábbi (1998-ban hatodik változatban közzétett) nyílt hálózati szabványlista (*ONP list of standards*) helyébe lépő, 2002. decemberében nyilvánosságra hozott (ám végelegesnek e pillanatban még nem tekinthető) követelmények³⁹ és a Bizottság a hírközlési szektoron belüli érintett termék- és szolgáltatási

Communication on the proposed New Regulatory Framework: The processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector, (Com(2000)385, 12 July 2000, OJ C365E, 19.12.2000, p. 223), Commission Communication on the proposed New Regulatory Framework: The authorisation of electronic communications networks and services, (Com(2000)386, 12 July 2000, OJ C365E, 19.12.2000, p. 230).

³⁰ *Lsd*: Telecoms package will bring better deal for consumers, IP/02/259, 14/02/2002.

³¹ Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive), 32002L0021, *Megjelent*: Official Journal L 108 , 24/04/2002 pp. 0033 - 0050.

³² Directive 2002/20/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on the authorisation of electronic communications networks and services (Authorisation Directive), 32002L0020, *Megjelent*: Official Journal L 108 , 24/04/2002 P. 0021 - 0032.

³³ Directive 2002/19/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities (Access Directive), 32002L0019, *Megjelent*: Official Journal L 108 , 24/04/2002 P. 0007 - 0020.

³⁴ Directive 2002/22/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services (Universal Service Directive), 32002L0022, *Megjelent*: Official Journal L 108 , 24/04/2002 P. 0051 - 0077.

³⁵ Directive 2002/58/EC concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications), 32002L0058, *Megjelent*: Official Journal, L 201, 31/07/2002, p. 0037-0047.

³⁶ Decision No 676/2002/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a regulatory framework for radio spectrum policy in the European Community (Radio Spectrum Decision), 32002D0676, *Megjelent*: Official Journal L 108 , 24/04/2002, pp. 0001 - 0006.

³⁷ Draft Commission Directive on competition in the markets for electronic communications services, *Megjelent*: Official Journal, C 96 27.3.2001 p. 2.

³⁸ Directive on Competition in the markets for electronic communications services, *Megjelent*: Official Journal, OJ L 249, 17.09.2002, p. 21.

³⁹ List of standards and/or specifications for electronic communications networks, services and associated facilities and services in accordance with article 17 of Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services.

piacokra vonatkozó, 2003. február 11-én elfogadott Ajánlásával⁴⁰ egészült ki az ún. „Telcom-csomag”.

E csomag - és a közösségi jogalkotás - alapvető irányultsága versenyjogi és deregulációs jellegű volt. Egyrészt azt célozta, hogy az Európai Unión belül az elektronikus hírközlési piacokon erősítse a versenyt, s a jelenleg hatályos komplex szabályozási keretrendszer a specifikus jogintézmények számának csökkentésével egyszerűbbé és átláthatóbbá tegye - másrészt olyan területeken, ahol a piaci viszonyok ezt lehetővé és indokolttá teszik, a közvetlen állami (normatív) szabályozó rendszerek jogi eszközeit „enyhébben” (*lighter*) hagyja érvényesülni. Mint a közösségi jogi szabályozás eszközeinél általában, a Telcom-csomag esetében is valamennyi irányelv pontosan megszabja azt a kört, melyben a rendelkezéseknek érvényesülniük kell: ezek egyrészt kiterjesztően nem értelmezhetők, másrészt a közösségi jog egyéb, hatályos intézményeinek érvényesülését sem akadályozhatják.

A szabályozás jellegéből adódóan, hogy a Telcom-csomag irányelvi formában megfogalmazott rendelkezései „*az elérendő célokat illetően kötelezi a címzett tagállamokat, míg a formák és eljárások megválasztása a nemzeti hatóságok hatáskörében marad. Ez a gyakorlatban azt jelenti, az érintett tagállam eldöntheti, szükség van-e arra, hogy jogrendszerébe új szabályokat iktasson, a meglévőket módosítsa-e, illetve, hogy mindegyik milyen jellegű aktus kapcsán kerüljön sor.*”⁴¹ Annak eldöntésében, hogy milyen jogforrási szinten kell az irányelvet átvenni, az Európai Bíróság hármasként követelményt állított: általánosság, kötelező erejűség, hatékonyság.⁴²

A nemzeti jogalkotás mozgásteret tehát viszonylag nagy, de valamely közösségi irányelv átültetése során az abban lefektetett jogintézmények speciális (az irányelvben megfogalmazott) célhoz kötöttségétől elvonatkoztatni nem lehet.

IV.2 A keretirányelv

Az Európai Parlament és a Tanács az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló, 2002. március 7-én kelt 2002/21/EK irányelve (a továbbiakban: keretirányelv) hatálya az elektronikus hírközlési szolgáltatások, az elektronikus hírközlési hálózatok, a kapcsolódó berendezések és kapcsolódó szolgáltatások összehangolt megteremtésének igényével egy részről meghatározta a nemzeti szabályozó hatóságok feladatait, más részről az irányelvvel megteremtett keretszabályozás a közösségen belüli összehangolt alkalmazását biztosító eljárásokat⁴³. A keretirányelv s a specifikus irányelvek nem érintik a nemzeti jogokban a közösségi jognak megfelelően, vagy a közösségi jogban az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások felhasználásával nyújtott szolgáltatásokra nézve bevezetett kötelezettségeket, illetőleg az általános érdekű célkitűzések (*general interest objectives*) szorgalmazására - így különösen a tartalomszabályozással (*content regulation*) és audiovizuális politikával összefüggésben - hozott intézkedéseket, s nem érintik az Európai Parlament és a Tanács a rádió-berendezésekről és a távközlési végberendezésekről, valamint azok megfelelőségének kölcsönös elismeréséről szóló 99/5/EK irányelve rendelkezéseit sem⁴⁴.

⁴⁰ Commission Recommendation of 11/02/2003 On Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services, Brussels, 11/02/2003, C(2003)497.

⁴¹ In.: Kende Tamás (szerk.): *Európai közjog és politika*, Osiris, Budapest, 1998 p. 281-282.

⁴² In.: Kende Tamás (szerk.): *Európai közjog és politika*, p. 366.

⁴³ 2002/21/EK irányelv 1. cikk (1) bek.

⁴⁴ 2002/21/EK irányelv 1. cikk (2)-(4).

a.) Elektronikus hírközlési szolgáltatás A keretirányelv fogalomhasználatában az **elektronikus hírközlési szolgáltatás** (*electronic communications service, elektronische Kommunikationsdienste*) olyan, általában díjazás ellenében nyújtott szolgáltatást jelent, amely főleg vagy nagyrészt elektronikus hírközlési hálózatokon (köztük a a műsorszórásra használt hálózatokon) átvitt távközlési szolgáltatások útján történő jeltovábbításból áll, de nem foglalja magában az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások felhasználásával továbbított tartalmat szolgáltató, vagy ilyen tartalom feletti szerkesztői ellenőrzést biztosító szolgáltatásokat, s nem foglalja magában a 98/34/EK irányelv 1. cikkében meghatározott olyan információs társadalmi szolgáltatásokat sem, amelyek nem egészében vagy főként (*wholly or mainly*) az elektronikus hírközlési hálózatokon történő jelek továbbításából állnak⁴⁵.

Mint a keretirányelv Preambuluma kiemeli, a 98/34/EK irányelv értelmében meghatározott „információs társadalmi szolgáltatások” az on-line módon zajló gazdasági tevékenységek széles körét fedik le: e tevékenységek zömére a keretirányelv hatálya azért nem terjed ki, mert azok teljes, vagy döntő mértékben nem az elektronikus hírközlési hálózatokon történő jeltovábbítás területéhez tartoznak. A Preambulum három olyan információs társadalmi szolgáltatást jelöl meg, melyre kifejezetten kiterjed a keretirányelv hatálya: kifejezetten a távbeszélő szolgáltatást (*voice telephony, Sprachtelefonie*) és a az elektronikus levelezés-továbbítási szolgáltatást (*electronic mail conveyance services, E-mail-Übertragungsdienste*), példalózon az internet-szolgáltató által biztosított internet-hozzáférést (*access to the Internet, Zugang zum Internet*). Az ugyanezen szolgáltató által nyújtott esetleges web-alapú tartalomszolgáltatás azonban már nem tartozik viszont az irányelv hatálya alá⁴⁶.

b.) Az elektronikus hírközlési hálózat: olyan átviteli rendszereket és - vonatkozó esetben - kapcsoló (*switching*) vagy útvonalválasztó (*routing*) berendezéseket és egyéb erőforrásokat jelent, amelyek a továbbított információ fajtájára tekintet nélkül jelek kábelben, optikai vagy elektromágneses úton történő továbbítását (beleértve a műholdas hálózatokat, vezetékes /vonal- és csomagkapcsolt, az Internetet is ide számítva/, a mobil földi hálózatokat, s - olyan mértékben, amennyiben azt jelek továbbítására használják - az elektromos kábelrendszereket, valamint a rádiós- és televíziós műsorszórásra használt hálózatokat és a kábeltelevíziós hálózatokat) szolgálják⁴⁷. Közcélú elektronikus hírközlési hálózatnak (*public communication network, öffentliches Kommunikationsnetz*) az egészében vagy főként a nagyközönség számára elérhető (*publicly available, öffentlich zugänglich*) elektronikus hírközlési hálózatok minősülnek⁴⁸.

IV.3 Hozzáférés és összekapcsolás

A Parlament és a Tanács az elektronikus hírközlési hálózatokhoz és kapcsolódó berendezésekhez való hozzáféréséről és azok összekapcsolásáról szóló, 2002. március 7-i, 2002/19/EK irányelve (a továbbiakban: hozzáférési irányelv) alapvető célkitűzése, hogy a keretirányelvben meghatározott kereteken belül a tagállamok az elektronikus hírközlési hálózatokhoz és kapcsolódó berendezésekhez való hozzáférésre, illetőleg azok összekapcsolására vonatkozó szabályozásainak módját (azzal, hogy meghatározza a hálózataik vagy kapcsolódó berendezéseik között összekapcsolásra és/vagy hozzáférésére törekvő üzemeltetők és vállalkozások jogait és kötelezettségeit, a nemzeti szabályozó hatóságok a szabályozással és annak felülvizsgálatával összefüggő kötelezettségeit) összehangolja.

⁴⁵ 2002/21/EK irányelv, 2. cikk c.) pont.

⁴⁶ 2002/21/EK irányelv, Preambulum (10).

⁴⁷ 2002/21/EK irányelv, 2. cikk a.) pont.

⁴⁸ 2002/21/EK irányelv, 2. cikk d.) pont.

a.) Szabályozási kör Az elektronikus hírközlési hálózatok a keretirányelv szerinti fogalmi körében megállapított rendelkezései azokra a hálózatokra vonatkoznak, melyeket nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtására használnak (*that are used for the provision of publicly available electronic communication services*)⁴⁹. Az hozzáférési irányelv csak a szolgáltatók közötti hozzáférési és összekapcsolási megállapodásokat szabályozza: hatálya nem terjed ki a végfelhasználói hozzáférésre, a nem közcélú hálózatokra (kivéve, ha azokra a közcélú hálózatok nyújtotta előnyök kihasználásával kapcsolatban a tagállamok által meghatározott feltételek vonatkoznak)⁵⁰. Az irányelv hatálya tartalomszolgáltatásokra (pl. hang- vagy televíziós műsorszórás tartalomcsomag értékesítésére a keretszabályozás - ezen belül a hozzáférési irányelv - ugyancsak nem terjed ki⁵¹.

b.) Hozzáférés Az irányelv fogalomhasználatában a **hozzáférés** a berendezések és/vagy szolgáltatások más vállalkozások meghatározott feltételek melletti, kizárólagos vagy nem kizárólagos jelleggel történő, elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtása céljából való rendelkezésre bocsátása. E kifejezés jelentése tehát igen széles körű: a fogalom-meghatározás ezért - példálózó, nem taxatív jelleggel - egyes hozzáférési módokat konkrétan nevesít is (hálózati elemekhez és kapcsolódó berendezésekhez történő hozzáférés⁵², a fizikai infrastruktúrához való hozzáférést (beleértve az épületeket, átvezetékeket és árbocokat), a megfelelő szoftverrendszerekhez való hozzáférést (beleértve a működést támogató rendszereket, a számfordításhoz vagy ezzel egyenértékű funkciót kínáló rendszerekhez való hozzáférést), a vezetékes és mobil hálózatokhoz való hozzáférést (különösen a barangoláshoz), a digitális televíziós szolgáltatások feltételes hozzáférési rendszereihez való hozzáférést és a virtuális hálózati szolgáltatásokhoz (*virtual network services*)⁵³ való hozzáférést.

c.) Összekapcsolás Az **összekapcsolás** az ugyanazon vagy más vállalkozás által használt közcélú hírközlési hálózat (*public communications network*) fizikai és logikai összekapcsolása annak érdekében, hogy az egyik vállalkozás felhasználóinak az ugyanazon vállalkozás, vagy más vállalkozás felhasználóival való kommunikációt, illetőleg a más vállalkozások által nyújtott szolgáltatásokhoz lehetővé tegyék. Szolgáltatásokat az érintett felek, illetőleg más, a hálózathoz hozzáférő felek nyújthatnak⁵⁴.

d.) Üzemeltető Végezetül az **üzemeltető** (*operator*) azt a vállalkozást jelent, mely a közcélú hírközlési hálózatot vagy kapcsolódó berendezést biztosítja, illetőleg annak biztosítására felhatalmazást kapott⁵⁵. Az üzemeltető lehet a mögöttes hálózat (*underlying network*) vagy berendezések tulajdonosa, de bérelheti is azokat, vagy azoknak egy részét⁵⁶.

⁴⁹ 2002/19/EK irányelv, 1. cikk (1) bek., Preambulum (1). Már a hozzáférési irányelvre a Bizottság által tett Javaslat (COM(2000)384 final) is egyértelműsítette, hogy a szabályozási kör alá vontnak kell tekinteni az Internet protokollt (IP) használó hálózatokat is, ennek összefüggésében különös figyelmet fordítva a szélessávú adatátvitelt biztosító technológiák és az ezek igénybe vételével zajló Internetes adatátvitel szerepének várható térnyerésére (2. Scope and content).

⁵⁰ 2002/19/EK irányelv, 1. cikk (2) bek., Preambulum (1).

⁵¹ 2002/19/EK irányelv, Preambulum (2).

⁵² Amely magában foglalhatja a berendezések vezetékes vagy vezeték nélküli berendezésekkel történő csatlakoztatását (ide értve különösen az előfizetői hurokhoz és az előfizetői hurok révén történő szolgáltatásnyújtáshoz szükséges berendezésekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférés esetét is).

⁵³ A „virtuális hálózati szolgáltatások” fogalmát a közösségi jog önállóan nem definiálja.

⁵⁴ 2002/19/EK irányelv, 2. cikk b. pont.

⁵⁵ 2002/19/EK irányelv, 2. cikk c. pont. A vállalkozások jogait és kötelezettségeit a hozzáférési irányelv 5. cikke állapítja meg.

⁵⁶ 2002/19/EK irányelv, Preambulum (3).

IV.4 Engedélyezés

Az Európai Parlament és a Tanács az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások engedélyezéséről szóló, 2002. március 7-i 2002/20/EK irányelve (a továbbiakban: engedélyezési irányelv) célja, hogy az elektronikus hírközlési szolgáltatások engedélyezése vonatkozásában az engedélyezési szabályok egyszerűsítésével és harmonizálásával a belső piacon olyan szabályozást vezessen be, mely azok közösségi szinten történő nyújtását elő tudja segíteni⁵⁷. Az engedélyezési irányelv hatálya minden elektronikus hírközlési hálózatra és szolgáltatásra vonatkozó engedélyezésre kiterjed, függetlenül attól, hogy az közcélú-e avagy sem⁵⁸. Két sajátos definíciót tartalmaz: az általános engedélyezés (*general authorisation*) és a káros interferencia (*harmful interference*) fogalmait. Egyebekben a keretirányelvben meghatározott definíciókat használja.

a.) Általános engedélyezés Az „általános engedélyezés” körében a nemzeti szabályozó hatóságoknak biztosítja a jogot arra, hogy az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások vonatkozásában általános, mindenkire nézve kötelező, vagy csak speciális, egyes szektorokra irányadó szabályokat állapítsanak meg: ezeknek a nemzeti szabályoknak azonban összhangban kell lenniük az engedélyezési irányelvben lefektetett közösségi szabályokkal⁵⁹. A szolgáltatásnyújtás szabadságának alapvető elvét követve az engedélyezési irányelv egy részről kimondja, hogy az elektronikus hírközlési hálózatok vagy szolgáltatások nyújtása általános, mindenkire kiterjedő, széles körű jogosítványokat kötelezően biztosított, vagy mérlegelés alapján biztosítható engedély alapján történik: a nemzeti szabályozó előírhat ugyan bejelentési kötelezettséget, de magát jog elismerését nem kötheti formális közigazgatási aktushoz, határozathoz⁶⁰.

b.) Speciális követelmények Ugyanakkor az engedélyezési irányelv lehetővé teszi, hogy a nemzeti szabályozó hatóságok (a közösségi jog más eszközeivel összhangban) a hálózatok, tartozékaik, az összekapcsolódási jog gyakorlása, szolgáltatások nyújtása vonatkozásában a tevékenység gyakorlását különleges követelményeknek való megfeleléstől tegyék függővé, s ezzel kapcsolatosan igazgatási díjak megfizetését tegyék kötelezővé⁶¹. A már kiadott engedélyek vonatkozásában az irányelv úgy rendelkezik, hogy azokat az irányelv a nemzeti jogba való átültetésére megszabott határidő lejártáig (2003. július 24.) összhangba kell hozni az új szabályozással: ha ez a jelenleg gyakorolt jogok csorbitásával, vagy előírt kötelezettségek kiterjesztésével járna, úgy a korábbi előírások további 9 hónapig még hatályban maradhatnak. Egyes, különösen indokolt esetekben és feltételek vonatkozásában a Bizottság a megszabott határidők meghosszabbítását is engedélyezheti⁶².

IV.5 Egyetemes szolgáltatások

Az Európai Parlament és a Tanács az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlési hálózatokhoz és szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról szóló 2002. március 7-i 2002/22/EK irányelve (a továbbiakban: egyetemes szolgáltatási irányelv) is alapvetően fogyasztóvédelmi orientáltságú: elsődlegesen a fogyasztók érdekeit szolgálja a

⁵⁷ 2002/20/EK irányelv, 1. cikk (1)-(2) bek.

⁵⁸ 2002/20/EK irányelv, Preambulum (4).

⁵⁹ 2002/20/EK irányelv, 2. cikk (2) bek. b. pont.

⁶⁰ 2002/20/EK irányelv, 3. cikk (1)-(3), illetőleg a jogosítottságok vonatkozásában a 4. cikk. A rádiófrekvenciák igénybe vételével történő szolgáltatások vonatkozásában az 5.-8. cikkek mindazonáltal specifikus szabályokat írnak elő.

⁶¹ 2002/20/EK irányelv, 9-11. cikk. Az irányelv Melléklete pontosan felsorolja azokat a közösségi jogi normákat, melyekre való hivatkozással különleges követelményeket lehet előírni.

⁶² 2002/20/EK irányelv, 17. cikk. A nem EU tagállam Magyarország számára ez utóbbi lehetőség még nem adott, a prolongációra vonatkozó esetleges igényét más módon kell érvényesítenie.

szolgáltatások, minimális, meghatározott körének minden végfelhasználó számára, megfizethető áron történő biztosítása, az egyetemes szolgáltatás, melynek lényege, hogy egyes szolgáltatásokat a szolgáltatók a végfelhasználók számára a szokásos piaci feltételektől eltérő áron nyújtanak. Az ilyen szolgáltatások nyújtására kijelölt vállalkozás indokoltan tarthat igényt kompenzációra: e kompenzáció akkor nem eredményez versenytorzulást, ha a kijelölt vállalkozást felmerülő, konkrét költségeiért kárpótolják, s ha a nettó költségterhet versenyképesen semleges módon nyerik vissza⁶³.

a.) Szabályozási kör Az irányelv hatálya az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások a végfelhasználók (*end-users*) felé nyújtására terjed ki, s ennek megfelelően határozza meg a végfelhasználók jogait, valamint a nyilvános hozzáférésű elektronikus hírközlési hálózatokat és szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásokra vonatkozó kötelezettségeket⁶⁴. A egyetemes szolgáltatási irányelv sajátos fogalom-meghatározásai (nyilvános fizetős telefon */public pay telephone/*, nyilvános telefonhálózat */public telephone network/*, nyilvános hozzáférésű telefonszolgáltatás */publicly available telephone service/*, földrajzi szám */geographic number/*, hálózati végpont */network termination point, NTP/*, nem földrajzi szám */non-geographic numbers/*), csakúgy, mint az egyes fő szolgáltatási területek (nyilvános telefonhálózathoz fix helyen történő hozzáférés biztosítása, tudakozó-szolgáltatás, nyilvános fizető telefonok, a fogyatékos felhasználókat érintő különleges intézkedések), valamint az ezekkel összefüggésben megállapított szabályozási rend a nyilvános telefonhálózatok és a végfelhasználók kapcsolatrendszeré, illetőleg az egyetemes szolgáltatókra nézve tartalmazzak előírásokat.

b.) Nyilvános telefonhálózat A nyilvános telefonhálózat olyan elektronikus hírközlési hálózat, amely a nyilvános hozzáférésű telefonszolgáltatások nyújtására használják: támogatja a hálózati végpontok közötti beszéd- és egyéb (pl. telefax, adatok átvitele) kommunikációs formákat⁶⁵. A nyilvános telefonszolgáltatáshoz fix helyen történő csatlakozásnak képesnek kell lennie a beszéd- és adatkommunikáció (ezen belül az Internet révén nyújtott on-line kommunikáció) elégséges sebességű támogatására: ha ez nem lehetséges, a tagállamoknak lehetőségük van annak előírására, hogy a kapcsolatot a szolgáltatóknak az előfizetők többsége által előírt szintre kell fejlesztenie. Ha az ilyen intézkedések hatására az így érintett fogyasztók számára nettó költségterhet keletkezik, annak nettó hatását az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek bármely nettó költségszámításában figyelembe kell venni⁶⁶.

c.) Finanszírozás Az egyetemleges szolgáltatási kötelezettség finanszírozásával kapcsolatosan az egyetemes szolgáltatási irányelv (a kijelölt vállalkozás kérelmére) a kompenzáció kérdésében a tagállamok döntésére bízva, hogy két (vagylagosan vagy együttesen alkalmazható) megoldást vezessenek be: az első olyan mechanizmus alkalmazása, mely a kompenzációt állami forrásokból biztosítja, a második a felmerülő egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségének megosztása az elektronikus hírközlési hálózatokat és szolgáltatásokat nyújtók között⁶⁷. A költségeket a vállalkozások összes osztálya, vagy meghatározott osztályai között lehet megosztani: a tagállamoknak azonban gondoskodniuk kell arról, hogy a megosztási mechanizmus tiszteletben tartsa az átláthatóságot, a legkisebb piaci torzulás, a megkülönböztetésmentesség és az arányosság elvét⁶⁸.

⁶³ 2002/22/EK irányelv, Preambulum (2), (4).

⁶⁴ 2002/22/EK irányelv, 1. cikk.

⁶⁵ 2002/22/EK irányelv, 2. cikk b. pont.

⁶⁶ 2002/22/EK irányelv, Preambulum (8).

⁶⁷ 2002/22/EK irányelv, 13. cikk (1).

⁶⁸ 2002/22/EK irányelv, Preambulum (23). A legkisebb piaci torzulás itt azt jelenti, hogy a hozzájárulásokat az érintett vállalkozásoknak oly módon kell visszanyerni, mely a végfelhasználókra eső pénzügyi teher hatását (pl. a hozzájárulások legszélesebb körének kiterjesztésével) a lehető legnagyobb mértékben képes csökkenteni.

IV.6 Verseny

A Bizottság 2002. szeptember 16-i, az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások piacán való versenyről szóló, 2002/77/EK irányelve elsődlegesen az adott szabályozási terület (egyes elektronikus hírközlési hálózatok vagy szolgáltatók számára biztosított kizárólagos vagy különös jogosítványok) vonatkozásában tartalmaz szabályozást.

Egyedi jellegére⁶⁹ tekintettel (egyezően a többi Telcom-irányelvvvel) egyes fogalmakat is definiál; egyedileg csak néhányat határoz meg (kizárólagos jog, különleges jog), bizonyos definíciókhoz azonban további magyarázatot ad. Egyértelműsíti, hogy korábbi, „távközlési” fogalomrészerről az „elektronikus hírközlési” terminológiára való áttérésre tudatosan, az elektronikus jel- és adatátvitel valamennyi technológiai alapú lehetőségének figyelembe vételének szándékával került sor⁷⁰.

Az irányelv célja, hogy az igen széles körűen értendő hálózatok (vezetékes, vezeték nélküli, rádió, kábeltelevíziós, műholdas, harmadik személyek által is igénybe vehető optikai) közegében a piaci verseny torzulását eredményező eljárásokat megakadályozza. Ennek érdekében mondja ki a kizárólagos vagy különleges jogok biztosításának általános tilalmát, s erősíti meg a szolgáltatásnyújtás szabadságának alapvető jogát⁷¹, s mondja ki a vertikálisan integrált vállalkozások vonatkozásában az integrált tevékenységi körbe tartozó vállalkozások javára történő pozitív diszkrimináció tilalmát⁷², s állapít meg bizonyos szolgáltatási formákra (egyetemes szolgáltatások, műholdas kommunikáció, kábeltelevíziós hálózatok) további szabályokat.

⁶⁹ Az irányelv a Telcom-csomag alapvető irányelveihez képest későbbi időpontban került elfogadásra, 2002. októberében már hatályba lépett. A tagállamokon kívül az Európai Gazdasági Térség országaira nézve is érvényesülő szabályozást tartalmaz.

⁷⁰ 2002/77/EK irányelv, Preambulum (7).

⁷¹ 2002/77/EK irányelv, 2. cikk.

⁷² 2002/77/EK irányelv, 3. cikk.